

Romano hangos

15.

ROMSKÝ HLAS – MĚSÍČNÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 11 • ČÍSLO 5-6 • VYŠLO 24. DUBNA 2009

zprávy

VÍTKOV – Neznámí pachatelé v noci v sobotu 18. dubna vhodili zápalné láhve do rodinného domu ve Vítkově na Opavsku. Při následném požáru byli zraněni tři lidé, mezi nimi dvouleté dítě, které utrpělo popáleniny na 80 procentech těla. Dům obývá romská rodina a podle policie mohl mít čin rasový podtext. Útočníci měli křičet „tak si tady klidně shořte, cikáni“.

PRAHA – Romští aktivisté žádají po útoku na romskou rodinu ve Vítkově na Opavsku okamžité zřízení ochranných hlídek. Jejich členové by měli při ochraně romských rodin spolupracovat s místními samosprávami a policií. Výzvu nazvanou Dost! podepsali například místopředseda Rady vlády pro záležitosti romské komunity Ivan Veselý a člen rady Cyril Koky.

PRAHA – „Hnutí romského odporu vyzývá Romy k ostrážitosti před teroristickými útoky Čechů,“ sdělilo hnutí v prohlášení. Podle něj se Romové nemají spoléhat na „selhávající státní aparát“. Pokud bude Kanada podle hnutí přehlížet „teror páchaný na Romech v ČR“, pak se údajně vystavuje riziku porušování mezinárodních dohod.

PLZEŇ – Svolavatelé březnového pochodu pravicových radikálů Plzeň Tomáši Babkovi hrozí až tříletý trest vězení za propagaci nacismu. Policie ho obvinila z podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka.

SMIŘICE – Ruční granát, který použil jeden z mužů při potyčce mezi dvěma skupinami Romů ve Smiřicích na Hradecku 11. dubna, byl funkční, neexplodoval pouze kvůli nesprávné manipulaci. Muž vhodil granát před dům, kde se zdržovalo několik lidí.

Romská miss: At' se změní pohled na Romy

Uprostřed Miss Roma Aneta Kančiová, zcela vlevo poslanec Škromach. Zdá se, že sociální demokracii romská tematika celkem zaujala. Foto: pp

HODONÍN – Korunku a titul Miss Roma získala pro rok 2009 Aneta Kančiová, dvacetiletá kadeřnice z Chomutova. Spolu s 11 dalšími dívkami prošla v sobotu 18. dubna v hodonínském Kulturním domě Horní Valy všemi nástrahami soutěže o nejhezčí Romku České republiky.

Letošní akci již popáté připravovalo Sdružení Romů a národnostních menšin (SRNM) kolem Miroslava Malíka z Hodonína, angažovala se v ní řada politiků z ČSSD od poslance Zdeňka Škromacha po jihomoravského hejtmana Michala Haška.

Téměř každou z 12 mladých Romek (od 15 do 21 let) doprovázela do Hodonína početná rodina. Autobus a rostoucí počet příznivců jednotlivých favoritů ve společenských šatech před kulturním domem naznačoval, že tento sobotní večer v jinak ospalém jihomorav-

ském městě nudný nebude. „Muž s koženou brašnou nesmí projít, takový máme příkaz,“ pokusila se u vchodu o humor trochu dezorientovaná – ryze neromská – ochranka. Vysvětlení, že jsem „muž z Romano hangos“ a ne s brašnou, ostrahu obměkčilo. Sál zaplnily asi dvě stovky lidí, většinou Romů. Celebrity a porota, kde převládali Neromové, zaujaly pozorovatelské pozice těsně pod pódiem.

Soutěž odstartovala skupina mažoretů Lady Stars. Pak už vše probíhalo v režii moderátora Jana Čenského, který představil 12 finalistek, jež pak musely čelit jeho otázkám.

Obama, Rio i fotbal

S jedničkou zkoušela štěstí studentka Střední školy obchodu a služeb Adriana Grundzová z Jihlavy. Moderátorovi řekla, že ráda čte, zajímá se o romské básníky a spiso-

Oranžová prostě letí. Pokud jde o plavky, loni mohlo publikum vidět kombinaci červené a bílé, letos ovšem návrháři zvolili barvu přicházejícího léta. Foto: pp

vatele, ale s nějakým vlastním psaním je to horší. „No, to spíš esemeskuju,“ zasmála se. „Co kdybyste se stala miss?“ zajímal se Český. „Zas tak moc mě to nepoznamená, ale snažila bych se toho nějak využít ve prospěch Romů,“ zněla odpověď jihlavské studentky.

Dvojka patřila Růženě Kubečkové, která studuje Střední zdravotní školu v Olomouci.

Ta, která se za tři hodiny měla stát vítězkou, chomutovská kadeřnice Aneta Kančiová, se po pódiu proměňovala s trojkou. „Kdybyste měla kouzelný prsten, co byste jím změnila?“ dotíral Český. Kančiová řekla, že hlavně pohled většiny na Romy, „protože i mezi námi jsou slušní a pracovití lidé“.

Markétu Kováčovou z Vlašimi zdobila na večerních šatech čtyřka, moderátor na ni vytáhl příklad Baraka Obamy jako prvního černošského. Pokračování na str. 8-9

z obsahu

Neonacisté v Přerově

Dopadli jak sedláci u Chlumce

strana 2

Do Evropy či Orientu?

Otazníky kolem menšinové politiky

strana 3

I Romové slaví svůj den

Jak prožili svůj svátek v Brně, Turnově a Olomouci

strana 4-7

Léta běží, problém roste

Ředitelka MRK Jana Horváthová o integraci a vzdělání

strana 9

Romský program ČSSD

Jaká řešení nabízí opozice?

strana 10

Terne čhave: Ještě desetkrát a máme jedenáct Andělů

Foto: Archiv Terne čhave

Terne čhave netreba predstavovať. Začiatky kapely, ktorej dnes už celkom neprislúcha prívlastok romská, siahajú do polovice 80. rokov a niekoľkoročná vyspelosť v ich hudobnom prejave je skutočne poznať. Návrat k tradičnému rómskemu folklóru a jeho tvarovanie v modernejší a osobitý obraz vydláždil kapele cestu k úspechu, preto ich dnes poznajú takmer v celej Európe. Pak sa nemožno diviť, že vedľa rómskych melódií odoznievajú najrôznejšie hudobné žánre a štýly od latiny, jazzu, rocku až po punk, čo dodáva kapele na dynamike a originalite. Zatiaľ posledným vrcholom,

ktorý kapela zdolala, bola hudobná cena Anděl za najlepšie album za rok 2008 v kategórii World music, v ktorej zatienili aj známú formáciu v novom šate Gipsy.cz.

Zaujímalo ma, čím to je, že sú chlapi tak obľúbení a úspešní, a oslovujú nielen rómsku verejnosť... O ich hudobných kvalitách som nikdy nepochybovala, no prichádzala som postupne na to, že to kúzlo spočíva v ich živých koncertoch a vystúpeniach. Neuveriteľná energia, ktorá prúdi od pódia k publiku a zase späť je sama o sebe zážitkom, čo som sa ostatne mohla znova presvedčiť na tradičnom festivale

Febiofest, kde chlapi spolu s Mariom Bihárom koncertovali. Tesne pred vystúpením mi celá kapela poskytla dlhý rozhovor...

Novinári a hudobní odborníci oceňili váš album More, love ako nejlepší za rok 2008 vo svojej kategorii. Co na to hovoríte? Prekvapilo vás to vůbec?

Tak co na to říkáme... nic, vůbec nic. Určitě nás to překvapilo. Mysleli jsme, že vyhraje Gipsy, takže nás to překvapilo hodně. On je mladý, talentovaný a my už jsme starší a ne tak talentovaní, takže jsme

Pokračování na str. 7

zaznamenali jsme

BRNO – Ombudsman Otakar Motejl 14. dubna po setkání s Václavem Klausem apeloval zejména na rodiče romských dětí, aby dbali na jejich školní návyky. „Romové si u mě většinou nestěžují, což je výhoda i nevýhoda potud, pokud si za ně stěžují různé nevládní organizace. Tato menšina má tendence spíš se jednat s úřady vyhýbat,“ řekl.

PRAHA – Státní zástupkyně vydala pokyn, aby byl obviněn člen extremistické Národní strany kvůli výrokům, které koncem loňského října pronesl na shromáždění strany v Praze. Obviněným je Pavel Sedláček, jeho projev odborníci označili za rasistický.

PRAHA – Představení romského programu ČSSD na tiskové konferenci 8. dubna mělo mj. motivovat romské rodiny k umisťování dětí do předškolních zařízení a zajistit jim sociální bydlení. Zároveň chce, aby kraje povinně zpracovávaly koncepci integrace romské komunity.

PRAHA – Vyšší přídávky na první dítě, větší důchody a podpory v nezaměstnanosti či zrušení neplacené třídenní nemocenské chce podle Hospodářských novin (14. 4.) slibovat sociální demokracie v kampani před podzimními volbami.

PRAHA – Lejla Abassová se s lehkým srdcem vrátí k moderování, se kterým nepřestala ani jako mluvčí ministra Kocába. Přesto ji angažmá v politice přineslo více nabídek k její profesionální práci. V minulosti moderovala např. pořad Big Brother v TV Nova.

OSTRAVA – Obyvatelé problematických lokalit na Liščině začali s úklidem domů a okolí. Patnáct velkoobjemových kontejnerů sem nechala převést společnost RPG, které patří většina místních domů. Akci připravilo sdružení Vzájemné soužití proto, aby zdejší lidé, kteří se zasloužili o vybydlení domů, měli motivaci pro život v lepším prostředí.

PARDUBICE – Pravicový radikál Erik Sedláček podal odvolání a byl u krajského soudu v Pardubicích osvobozen. Okresní soud v Havlíčkově Brodu jej předtím nepravomocně odsoudil na tři roky nepodmíněně za propagaci hnutí k potlačování práv a svobod člověka za aktivity v internetovém časopise Poslední generace.

ÚSTÍ NAD LABEM – Pochod asi 300 radikálů prošel 18. dubna Ústím, ovšem bez větší konfrontace neonacistů s policií. Tentokrát si neonacisté vybrali za záminku k protestům nálety amerických pilotů na Ústí nad Labem v dubnu 1945.

PRAHA – V lednu a únoru požádalo o statut uprchlíka v Kanadě 570 Romů z ČR. Kanada vyzvala českou stranu, aby příliv zastavila. Znovu-zavedení víz však zatím neplánuje. Každoročně evidují v Kanadě několik desítek tisíc uprchlíků. Romové z ČR představují v tomto srovnání zanedbatelné množství.

PŘEROV – V sobotu 18. dubna se konal v Přerově koncert proti neonacismu. Vystoupila na něm romská kapela Imperio a promluvil několik řečníků: primátor města, šéf policie, páter František Lizna, Renata Kottnerová z olomouckého Krajského úřadu a Karel Holomek ze SRNM. Pořad sledovalo asi 300 lidí, ponejvíce Romů.

PRAHA – Ministerstvo školství nařídilo učitelům na základních školách se speciálním programem výuky sčítání Romů. Mají se tím nastartovat systémové změny v tzv. hlavním proudu vzdělávání. Příkaz narazil na kritiku. Podle názoru mnohých úředních autorit však není dosud zcela jasné, kdo je a kdo není Rom. Zajímavé!

PRAHA – V takzvané překlenovací letní vládě nebude obsazena funkce ministra pro lidská práva a menšiny. Podle šéfa ČSSD Paroubka nebude problematika Romů, menšin a lidských práv zanedbána. Dosavadní agendu převezme vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Litomiský.

PRAHA – Sociální demokracie chce motivovat romské rodiny k umisťování dětí do předškolních zařízení a zajistit jim sociální bydlení. Zároveň chce, aby jednotlivé kraje povinně zpracovávaly koncepci integrace romské komunity do společnosti. Uvedla to předsdkyně Odborné komise ČSSD pro romské záležitosti Kateřina Kalistová. Předseda ČSSD Jiří Paroubek řekl, že závěry komise se stanou součástí volebního programu strany pro podzimní předčasné volby. **(kh, vch)**

BRNO – Zemřela Dora Müllerová, známá sociálnědemokratická antifašistka z Brna, čestná členka PEN klubu a nositelka Ceny města Brna a osobnost. Jako jedna z mála nebyla zařazena do „odsunu“. Narodila se v roce 1920. Inženýrský diplom z německé brněnské techniky z roku 1943 jí se zpětnou platností zneplatnil dekret prezidenta republiky z roku 1945. V r. 1969 stála u zrodu Kulturního sdružení občanů německé národnosti a až do r. 1989 vedla jeho brněnskou místní organizaci. **(pu)**

PŘEROV – V Přerově neonacisty nechceme – tak zní název iniciativy, vzniklé v protireakci na činnost Dělnické strany v tomto městě. V prohlášení občanské iniciativy se uvádí: „Nezavíráme oči před problémy, které v Přerově přináší soužití Romů a „bílých“, ale je pro nás naprosto nepřijatelné, aby se tyto problémy řešily na ulici. Nechceme, aby vzduchem létalo kamení, rozbíjela se auta a aby při snaze o „řešení“ probíhala পুলিশní válka.“ **(av)**

Náckové v Přerově: první porážka

Tohle zřejmě nebude obličej vítězného bojovníka.

Foto: jss

PŘEROV – Vlakové nádraží v Přerově se v sobotu 4. dubna stává druhým nejsledovanějším místem země. Jestliže v Praze jsou všechna omezení kvůli jednomu člověku, Baraku Obamovi, v Přerově za to mohou stovky neonacistů.

Ulice moravského města křižují desítky policejních dodávek a dva obrněné transportéry, nad hlavami krouží vrtulník. Hodinu po poledni už není u nádraží k hnutí. Asi 500 mladých mužů a dívek postává ve skupinkách, vládne mezi nimi dobrá nálada, plná očekávání. Když lokální vůdce Jiří Švehlík zavelí, vydávají se na pochod městem. Po chvíli dav zastaví a Švehlík řeční. Není mu rozumět, ale to neonacistům nevadí, protože všichni vědí, proč přijeli. Napadnout romské ghetto.

Průvod se pomalu vrací k vlakovému nádraží. Dav vyčkává a nervozita se stupňuje. Směrem ke Škodově ulici, kde čekají ve svých domech zabarikádovaní Romové, vytvářejí policisté kordon. V jeho středu stojí obrněný transportér BRDM-2 s připevněným plotem. Radikálové vytahují z kapes lahve a kameny a nenápadně je svírají v ruku. Čekají na podnět. Směrem od Teska, které leží na opačné straně než ghetto, se najednou rozlehlá exploze. Nabuzení neonacisté se rozbíhají a začíná mela. Desítky explozí policejních výbušek se mísí s pyrotechnikou militantů. Všude je vidět a cítit štiplavý bílý dým. Černé postavy rozebírají lavičky a vrhají se na policisty s dlouhými foš-

nami. Scéna jak vystřižená z akčních filmů. Střet trvá několik minut, které se zdají jako věčnost. Po desítkách explozí najednou přichází ticho. Nejradikálnější jádro demonstrantů se stahuje dál do centra města a policisté je rozdělují na skupiny. Boj se přelévá do uliček, ale neonacistům se už nedaří sjednotit. Zásahová jednotka tzv. robocopů obkličuje padesátku radikálů v parčíku před paneláky. „Lehni na zem, dělej! Ruce za záda! Rychle, ty čuráku! Držte huby!“ řvou obrnění policisté při zatýkání. Padne i nejedna rána obuškem. Vzápětí leží militanti na zemi, poskládání vedle sebe, obličejové zaryté v hlině. Neonacisté jsou rozprášení do skupinek. Jed-

Heslo „krev a půda“ (Blut und Boden) teď poznali radikálové trochu jinak. Foto: jss

Co a proč se to vlastně děje?

Nejdřív bych chtěl poděkovat policii a všem, kteří zasahovali při nedávném pochodu pravicových radikálů Přerovem. Oceňuji připravenost a profesionalitu, s jakou tuto akci zvládli, mnohdy s nasazením vlastního zdraví.

Mám divné pocity na těle i na duši z toho, co se v našem městě děje a kdoví, co se ještě dít bude. Teď mluvím za sebe a za svoji rodinu, za lidi, které znám a u kterých můžu zaručit, že ačkoliv někteří z nich bydlí na nechvalně známých ulicích Přerova, určitě si nezaslouží, aby jejich styl života, jejich mentalitu a tradice jezdil někdo takovýmto způsobem trestat.

Neznám kriminální statistiky romského obyvatelstva v Přerově, ale ať by byly jakékoliv, domnívám se, že

nikdo nemá právo trestat bez soudu. Tím spíše, že jsou to radikální řečníci, náccí, kteří trestají všechny bez rozdílu rasy nebo národnosti. Celá situace mě nutí, abych se na tyto události podíval trochu jinými očima.

Víme, že v ČR je asi 330 romských ghett. Jaké by to bylo, kdyby se tam všude Romové chovali stejně jako ti „cizí lidi odněkud“, postavili se jim na odpor a začali své obydlí a potažmo své životy bránit? U nás v Přerově bránila majetek, zdraví a životy občanů policie. Místní Romové se také chtěli postavit radikálům na odpor, ale po domluvách a jednáních s občanským sdružením Kappa Help, Člověk v tísni a občanskou iniciativou V Přerově neonacisty nechceme se dohodli, že nebu-

na z nich ovšem nečekaně napadají místní punkery a v přesile je dokopává před zraky policie.

Neonacisté chápou, že boj pro ně skončil, ale snaží se ještě jednou zformovat. Policisté reagují bleskově. „Opava nasedat!“ křičí velitel. Stovka mužů nasedá během vteřin do dodávek, které se s kvilením kol rozjíždějí k nádraží. Halu již obsadili neonacisté. Nastává boj o dveře. Tříští se skleněná tabule a policisté v tlačenci vbíhají do haly. Neonacisté ustupují na nástupiště a na policisty létá sprška desítek kamenů z kolejiště. Robocopové vytvářejí pomocí štítů formaci „želva“ známou z dob starého Říma a útok odražejí. Neonacisté uznávají porážku a boj končí.

Policisté se poučili z předchozích akcí v Litvínově a tentokrát situaci nepodcenili. Početní převahou zhruba jeden a půl na jednoho vůči militantům dokázali ovládnout ulice města a ochránit romské ghetto. Muži zákona také přestali používat taktiku masivního nasazení sil na jednom místě. Jednotlivé zásahové skupiny byly rozděleny na celé centrum města. Zatímco hlavní část policistů obklopovala průvod, malé pohyblivé jednotky robocopů pronásledovaly podobné početné skupinky neonacistů.

Přerovští Romové zůstali zabarikádováni doma a ve všem se spolehli na policii. Převládala mezi nimi nálada skeptická až rezignovaná. „Dneska zůstaneme doma, ale příště už chlapi vyletí ven ozbrojení a bude mela!“ vykřikovala z okna starší Romka. **Jiří Salík Sláma**

Otazníky kolem Ivana Veselého

Praha, Lichtenštejnský palác, zasedání Rady vlády pro záležitosti romské komunity, 17. duben. Měla jsem možnost jet na toto zasedání. Dost jsem se těšila. To jsem ale netušila, co bude následovat.

Na shromáždění vystoupil úvodem právě pan Veselý za organizaci Dženo, dále nás Gabriela Hrabánová seznámila s koncepcí celého plánu. Následoval konflikt mezi panem Holomkem a panem Veselým, kde se mi líbil názor Karla Holomka ohledně sjednocení Cikánů (omlouvám se těm, kterým vadí mé označení „Cikáni“, ale vysvětlím to jindy). Když Ivan Veselý nazval vládu „trubkami“ a „neschopnými“, napadlo mě, proč s tím už něco dávno neudělal? Co mi málem roztrhlo srdce, byl nářek pana Holomka. Pane

Veselý, zklamal jste mě! Sice jsem pouze sedmnáctiletá studentka, ale mám úctu ke starším a ještě k tomu když vím, co si Karel Holomek v životě zažil. Tak drze se mu vysmát do očí... Celá naše grupa z Brna, tedy já, pan učitel Kotiš, zástupce ředitele Emila Ščuky Martina Kotišová a můj spolužák Robert Diro jsme vás moc nepochopili, pane Veselý. Trochu zapomínáte na základy slušného chování. Takový člověk na úrovni jako jste vy, by mohl přispět Cikánům do dobrého žití a ne se jen dohadovat v radě a nadávat na vládu, když vláda se alespoň snaží. Dále mě mile překvapila Jarka Balázová s otázkou na pana Veselého: „*Co můžete udělat proti extrémistickým pochodům?*“ Jarka věděla, do čeho střelit. Slečně Balázové se klaním!

Dále následovaly proslovy Lubomíra Zaorálka, Martina Šimáčka a konečně Michaela Kocába a Lejly Abassové. Pan Kocáb měl podle mě nejpřímnější a nejrealnější proslov. Odstupuje z funkce, o jeho zástupci nejsou nikde žádné zmínky. Džamila Stehlíková to jistě nebude, protože pan Veselý paní Džamilu nazval „mrtvou“. Takže ji vlastně pohřbil zaživa. Následovala diskuze, neměla hlavu ani patu. U oběda se pak někteří lidé dohadovali, jak to vlastně je. Po přestávce jsme se věnovali Dekádě romské inkluze 2005–2015 (více na www.romadecade.org).

Ivan Veselý je určitým způsobem osobnost, určitě chce pro Cikány to dobré. Ale mám dojem, že to občas bere za špatný konec.

Lucie Šariká Oračková

Tancoš Topolánkovi

NOVÝ BOR – Podnikatel Miroslav Tancoš poslal premiérovi Topolánkovi otevřený dopis, podepsaný jménem Romské hospodářské rady České republiky (RHR-ČR).

Poskytl ho ještě ministru Kocábovi a médiím. Píše v něm mj.: „*Vážený pane premiére, naše vedení RHR-ČR jezdí po krajích a obcích, a učinilo podrobnou analýzu současné situace, ve které se nachází Romové... Naše celé vedení RHR-ČR i její členové jsou rozhořčeni, že Dělnická strana (DS) pošpiňovala naši romskou komunitu... Romové*

mají bídu, utrpení a strach o své děti i starce, jak to zažili např. 17. listopadu 2008 v Janově u Litvínova, kde DS měla zbraně, klacky, sekery i vidle.“ Podle Tancoše se na RHR-ČR obrací spousta Romů s žádostí o pomoc. Předseda Správní rady RHR-ČR žádá Topolánka, aby „*apeloval na poslance a senátory, aby se ve svých regionech zajímali o romskou problematiku, jelikož to je celospolečenský problém. Je v našem společném zájmu zaujmout pozitivní stanovisko pro blaho romského národa a pro klid a mír s majoritní společností.*“

(pp)

ARGO využívá evropské fondy

ZLÍN – Organizace ARGO, Společnost dobré vůle, Zlín realizuje projekt terénních prací pro romské spoluobčany ve Zlínském kraji, který financuje Evropský sociální fond a ministerstvo práce. „Naši vyškolení terénní pracovníci se zaměřují na Romy, kteří mají zájem spolupracovat na změně své současné nepříznivé situace. Poskytují pomoc v akutní krizové situaci a zprostředkovávají kontakt s institucemi, které mohou situaci řešit. Vyhotoví úřední či jiné listiny. Dávají informace o pracovních příležitostech nebo možnosti rekvalifikace a poradenství, při poskytování půjček a úroků, informace o lichvě a drogách,“ řekl Richard Kořínek z ARGO.

(av)

Moravisté chtěli šéfa SRNM na kandidátku

BRNO – Umístění Karla Holomka na své kandidátce do Evropského parlamentu zvažovala koncem února mimoparlamentní strana Moravané, konkrétně Jiří Svato-pluk Novotný, předseda Zemské-ho sněmu Moravanů.

Ten předsedu Společnosti Romů na Moravě už v roce 2004 přemluvil ke kandidatuře za tehdejší Moravskou demokratickou stranu do EP, letos však už nebyl úspěšný. „*Navrhoval jsem ho proto, že věrohodně zastupuje společenství, jež má jakousi tradiční funkci a kolorit na Moravě, a jednak zastupuje menšinové etnikum, které může oprávněně sledovat ochranu svých zájmů a práv v Evropské svobodné alianci (EFA),*“ vysvětlil Novotný.

V EFA se sdružují strany evropských menšin jako Skotové, Baskové, Alsasané, Korsičané a desítky dalších „nestátních národů“ a v Evropském parlamentu spolupracují se zelenými.

„*V jiné evropské straně by Romové zastání hledali asi daleko hůře. Na valném shromáždění EFA v Barceloně bude dokonce za účasti Moravanů projednáván členský status Maďarské romské strany,*“ vychvaloval EFA moravistický aktivista.

(pp)

Dženo živelně a destruktivně

PRAHA – V pátek 17. dubna uspořádalo sdružení Dženo v Lichtenštejnském paláci v Praze celorepublikový panel romských organizací, krajských koordinátorů, poradců a členů Rady vlády pro záležitosti romské komunity.

Úvodní slovo přednesl předseda sdružení Dženo a současně místopředseda zmíněné rady Ivan Veselý. Přítomní byli bohužel svědky nepřipraveného projevu předsedajícího plného urážek ministrů včetně zpochybnění užitečnosti rady. Toto prohlášení z úst místopředsedy rady znělo poněkud obskurně, což ještě více zdůraznila přítomnost vedle sedící ředitelky kanceláře rady Gabriely Hrabánové, která nepříliš přesvědčivě představila koncepci rom-

ské inkluze, a to pouhým výčtem připravovaných kroků.

Tím byl dán i charakter sezení, které se omezilo na stížnosti a nepříznivé hodnocení současnosti, aniž by se zabývalo reálnými návrhy možných řešení a východisky ze současné situace.

Zasedání přece jen pozitivně doplnila návštěva ministra (v demisi) Michaela Kocába, který střízlivě zhodnotil situaci a zdůvodnil své kroky i jejich reálný dopad, a dále vystoupení místopředsedy ČSSD a poslanecké sněmovny Lubomíra Zaorálka. Ten odpovídal na otázky, jak se hodlá ČSSD po případných vítězných volbách zachovat a co učiní ohledně lidských práv. Projev obou protagonistů odměnil bouř-

livý potlesk. Pozitivem tohoto panelu bylo i sympatické představení nového ředitele Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách Martina Šimáčka.

Romano hangos je líto, že musí podávat takovouto negativní zprávu právě z romských kruhů. Plně to však odpovídá průběhu akce. Jeden přínos je však zřejmý: Takto si počínat nelze. Je třeba zavést systematická opatření, která budou mít trvalý a stále platný průběh, nezávislý na častých výměnách politické garnitury. V tomto smyslu může Rada pro záležitosti romské komunity najít své opodstatnění i přes poradní charakter. Vyžaduje to však schopné lidi na svých místech.

Karel Holomek

komentář

Politika pro každého

KAREL HOLOMEK

Co si vzpomínám, na každém shromáždění a diskusích o tom, jak jsou Romové neschopní a zároveň schopní všeho, se vždy provolávalo: „*Politiku sem tahat nebudeme!*“ Vždy jsem oponoval: „*Od politiků pochází i to, jak bude drahý chleba a jestli zdraží pivo. Politika sem patří!*“ Po skoro dvaceti letech ne příliš úspěšného budování demokracie v této zemi dospívám k názoru, že jsem s tou politikou měl pravdu. A to i když jsem si byl vědom toho, že politika je dosti špinavá záležitost.

Koncem března nám padla vláda premiéra Topolánka, v níž byl i jeden „náš“ ministr Michael Kocáb. Padl i on. Dovolím si několik logických závěrů:

Závěr č. 1: Vláda, vlády, mají tolik práce s tím, aby se udržely, že už jim na nic jiného moc času a sil nezbývá.

Závěr č. 2: V důsledku shora zmíněného nezbývá čas na řešení problematiky soužití, kterému se mezi lidem říká problematika Romů. V řadě dalších neřešených problémů je až někde na konci řetězu.

Závěr č. 3: Opozice vede s vládou nesmiřitelný boj z důvodů, které nemají nic společného se zájmy a problémy ostatních lidí. Tak se stalo, že sociální demokracie, která byla stranou v opozici, svrhla vládu, aniž jí bylo celkem jasné, proč tak činí, a sama byla výsledky své destrukce překvapena.

Závěr č. 4: Na tah se tím dostal prezident Klaus, který se o pád vlády také dosti zasloužil z důvodů sice jiných, než měla sociální demokracie, ale také z důvodů, které neměly nic společného se zájmy lidí. Prostě a jednoduše neměl rád premiéra a jeho vládu, která se vzpouzela jít mu na ruku.

Závěr č. 5: Prezident Klaus by nejraději vládl sám, což mu neumožňuje ústava, na kterou přísahal. To mu moc nevádí, vadí mu jen politické strany, které se teď chytají za nos, co vlastně způsobily. Proto bude vláda tak zvaně „úřední“ a tu už Klaus dokáže usměrnit do rámce vlády „prezidentské“ podle svého gusta.

Závěr č. 6: Ostuda ČR je veliká a nesmrtelná po celé Evropě a světě.

Závěr č. 7: Na problematiku Romů se zase jen tak nedostane.

Závěr č. 8: Tak co? Budeme sem politiku tahat, nebo ne? Budeme muset!

Závěr č. 9: Už bychom si konečně měli ujasnit, koho volit a koho ne.

Závěr č. 10: Bohužel právě to je velká otázka. Volit není koho. Smůla! Tím jsme se dostali do naprosto patové situace. Její řešení si ještě vyžádá čas. Bude záležet na tom, jak se lidi postupně stanou rozumnými, a jestli vůbec. Je to zase u Boha, pokud se nezačneme politikou skutečně zabývat, nevezmeme si ji za vlastní a nevypráskáme už konečně všechny nichtsma-chry, blbečky a darebáky, kteří si svoje jinak neudržitelné postavení zabezpečili v nedobytných sekretariátech politických stran.

co na to naše právnička?

Dlužím částku, kvůli které nabíhají úroky a penále. Pokud si dohodnu splátkový kalendář, nabíhají tyto úroky a penále dál, dokud ji nesplatím postupně celou? Nebo v okamžiku dohodnutí splátkového kalendáře placení úroků a penále končí?

Záleží na tom, o jaký dluh se jedná. Pokud vznikl z právního vztahu založeného smlouvou, je nezbytné ze smlouvy zjistit, zda jste povinen platit pouze úrok z prodlení nebo i smluvní pokutu, kterou si někdy účastníci sjednají k zajištění splnění některé smluvní povinnosti. Zatímco na úrok z prodlení je zákonný nárok plynoucí z ustanovení § 517 odstavec 2 občanského zákoníku, smluvní pokuta musí být výslovně sjednána. Sazba úroku z prodlení podle občanského zákoníku je nyní stanovena tak, že výše úroku z prodlení ročně odpovídá výši reposazby zvýšené o sedm procentních bodů (reposazbu vyhláší ČNB vždy k prvnímu dni kalendářního pololetí).

Úrok z prodlení, který stíhá prodlení se splněním platební povinnosti, je nutné odlišit od běžných úroků, které jsou v případě peněžních služeb sjednávány mezi bankou a klientem, a jsou odměnou za poskytnutou službu. Veškeré informace o druhu a výši úroku budou v případě smlouvy uzavřené s poskytovatelem finančních služeb upraveny ve smlouvě, eventuálně ve smluvních podmínkách, které jsou součástí smlouvy. Je dobré si tyto podmínky přečíst předem, a to pečlivě. Tam také zjistíte podmínky úročení dluhu a zda splacená částka slouží přednostně k úhradě jistiny nebo je tomu naopak. Bez znalosti konkrétního případu proto není možné odpovědět na vaši otázku.

Penále se ve smluvních vztazích v současné době příliš nevyskytuje, v úvahu však naopak přichází poplatek z prodlení, který je dlužník povinen zaplatit například v případě, že se ocitne v prodlení s placením nájemného nebo úhrady za plnění poskytovaná z užíváním bytu. Výše poplatku z prodlení činí za každý den prodlení 2,5 promile dlužné částky, nejméně však 25,– Kč za každý započatý měsíc prodlení.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.krátka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Dubnové Romano hangos se svých přispěvatelů tentokrát zeptalo: Jak vnímáte 8. duben, Den Romů?

Veronika Kačová

Vede taneční soubor Cikne čhave v Novém Jičíně.

Mezinárodní den Romů (MDR) je pro mě oslavou všeho romského, romské kultury a toho krásného kolem ní. Slaví se ve všech větších městech a měl by být prezentací nás všech. Je to pro Romy den, který si pamatují a chtějí si ho připomínat každý rokem, den, kdy se vážou stužky na Strom tolerance. Nevím ale, kolik toho jiní o tomhle svátku vědí.

Štefan Tulej

Předseda občanského sdružení Lačo jilo – Dobré srdce v Chebu (www.prerov.caritas.cz/romske-komunitni-centrum-laco-jilo-dobre-srdce).

Rád bych, kdyby někdo vysvětlil, proč se slaví Den Romů právě 8. dubna. Vím jen, že se slaví, ale vlastně ani já a zřejmě většina chebských Romů pořádně nevíme, co konkrétně se tento den připomíná. I tak jsem ale za sebe rád, že Romové mají svůj den a že mohou o sobě dát vědět. Taneční skupina Lačo jilo pravidelně ve spolupráci s městem Cheb pořádá 8. dubna za velkého zájmu taneční přehlídky dětských romských tanečních souborů.

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka.

Je to důkaz, že Romové se konečně organizují na celoevropské úrovni a hledají společně svoje kořeny. Podobně je hledali Češi, Slováci, Poláci, Bulhaři či Slovinci před 200–150 lety v panslavismu. Asi nelze hledat vlastní identitu jiným způsobem.

Kateřina Jacques

Parlamentní poslankyně Strany zelených.

MDR je pro mě především velkou oslavou svébytného romského kulturního dědictví. Jde zároveň o jedinečnou možnost zorganizovat mnoho atraktivních akcí pro veřejnost. Pro to, aby lidé ztratili předsudky o Romech, totiž nestačí nějaká obecná osvěta. Je třeba, aby se s nimi přímo setkávali, aby se bavili jejich kulturou. A kdy jindy by to měli dělat než na Den Romů.

Janko Horváth-Dóme

Básník, aktivista, publicista.

Veliký svátek národa velkého srdce a velkého ducha. Tisíce roků nás svět ignoruje, jenže i to kolo je kulaté a jednou jsme dole, podruhé nahoře. Věřím, že jednou přijde opravdový ne den, ale měsíc, rok Romů, kdy svět pochopí, že bez nás to není ono a bez Romů by svět byl chudý.

Martina Brzobohatá

Ředitelka sdružení Společný svět – Jekhetani Luma (www.luma-mb.cz) v Mladé Boleslavi.

O MDR ví stále málo lidí, včetně Romů samotných. Moje kamarádka, Romka, když jsem jí letos předem k tomuto svátku pogratovala (a předem jsem tušila, že o něm nic neví), reagovala mým otázkou: „A kdy mají svátek gádžové?“ Mezitím, co jsem se trochu hořce smála, ona chvíli přemýšlela, a pak si odpověděla sama: „No, asi celý rok.“ Jinak je to jistě dobrá příležitost k zorganizování kulturně-osvětových akcí. V této souvislosti si dovoluji pográtulovat Domu kultury Mladá Boleslav, který se letos poprvé rozhodl 8. dubna zorganizovat několik široce zaměřených akcí.

Klára Veselá-Samková

Advokátka a publicistka (www.lawyers.cz).

Jsou různé obskurní dny: ze začátku to byl Mezinárodní den žen – povel to pro opiti si út celé mužské části populace a k výprodeji rudých karafiátů. Posléze se (opět) objevil Den matek a v červnu nově slavíme Den otců. Ten moje dcera vždy oslavuje tím, že napíše velký osrdíčkováný plakát s nápisem Dad, you are the best a vyvěsí jej někde na překvapivé místo, kde tatínka zaručeně potěší – minule to bylo na WC. Letos jsme MDR slavili hned po ránu. Dítka se probudilo do obzvláště zdařilé předpubertální nálady, zajalo koupelnu, zmalovalo se a obléklo se způsobem, nad kterým mi mírně poklesla brada. „Ježíši, copak jseš nějaká cikánka z Letanovic, takhle vymóděná?“ bědovala jsem u vědomí, že pozdní příchod do školy je na spadnutí. „Ne, já jsem cikánka ze Smižan,“ pravila moje žákyně čtvrté třídy ZŠ, práskla dveřmi a byla v trapu. MDR je pro mne připomenutím si a uvědoměním si, že Romové jsou. Že byli a budou. A že s tím už řada z nich nemá (pánbůh zaplať) problémy. A pokud s tím má někdo jiný problémy, nechť se obrátí na moje dítě, ono mu to vysvětlí. Jen bych dotyčnému nedoporučovala, aby v tu chvíli stál mezi dveřmi. Mohl by jednu schytnout.

Milan „Elvis“ Gábor

Zpěvák skupiny Imperio z Přerova.

Stydím se za to, ale kdyby mi nepřipomněli, že je nějaký Den Romů, tak bych ho propásl. Snad je to tím, co všechno se teď v souvislosti s Romy děje. Příště si to snad zapamatuju, i když třeba na MDŽ nebo na Den učitelů zapomínám pořád.

Erazim Kohák

Působí v Centru globálních studií Akademie věd v Praze (http://cgs.flu.cas.cz/index.php), je členem ČSSD.

Především připomínku, že ne všechno, čeho bych se rád zúčastnil, se koná v Praze. Muzeum romské kultury potřebuje pražskou odštěpnou expozituru! – Leč vážně: Den Romů je pro mě především den radosti a vděčnosti, že vzdor všemu úsilí vyloučit z české země všechnu odlišnost dál mezi námi žijí spoluobčané, kteří se nebojí být jiní a tak zpestřit naši kulturu. Radujte se ze své zvláštnosti. Na nás „většinových“ je, abychom za ni byli vděční. Buď Bohu sláva za vše klopenaté! Monokultury, jak každý lesník ví, bývají lehce zranitelné.

Pod modrozelenou vlajkou ze zábrdovické fary až do Vaňkovky

Tanečnice Dromu ve dvoře na Bratislavské.

Foto: Lenka Grossmannová, MRK

Olaška ze skupiny Čercheňa. Foto: Ig

Členka souboru Merci.

Foto: Ig

Čelo průvodu na náměstí Svobody.

Foto: Lenka Grossmannová, MRK

BRNO – Křiklavě barevné oblečení desítek členů romských tanečních souborů, ale taky vytahaná trička neromských členů nevládních organizací a pár úřednických šedivých sak. Takto rozmanitá společnost odstartovala i letos 8. dubna po poledni na rozkvetlé zahradě zábrdovické fary oslavy Dne Romů.

Na úvod zazpívala Marie Balogová romskou hymnu, pak moderátoři představili pořadající organizace – romské středisko Drom, IQ Roma servis, Muzeum romské kultury (MRK), Ratolest Brno, Společenství Romů na Moravě (SRNM) a město Brno. „Je špatné, že padla vláda v době, kde předsedáme Evropské unii,“ zalitoval první řečník, šéf SRNM Karel Holomek. Podle něj „je horší, že vláda v žabomyších válkách nemůže dělat to, za co ji platíme, a neřeší problémy Romů“. Pak uvázal na Strom tolerance, který zde před lety zasadil, stužku.

Po něm promluvil náměstek primátora za Stranu zelených Martin Ander: „Myslel jsem si, že na Dni Romů už skoro není co měnit. Včera jsem ale na zastupitelstvu slyšel do-

taz jednoho ze zastupitelů ODS, jestli těch 30 městských strážníků má dneska chránit účastníky průvodu nebo naopak obyvatele města před účastníky průvodu,“ kritizoval Ander nepřímo zastupitele ODS Petra Paulczyňského, pověstného tím, že kdysi podepsal manifest společně s některými členy krajní pravice. Přišla i brněnská zastupitelka Kateřina Dubská. Poukázala na fakt, že v dobách krize se zvyšuje vliv extremismu. Přítomným sdělila, že „Brno obdrží z evropských fondů peníze na regeneraci a zlepšení života v okolí ulice Bratislavská“.

U Stromu tolerance

„Bůh vás má rád, zde na faře máte zázemí. Jsou zde ti, kteří vás mají rádi,“ oslovil přítomné zase místní farář Jiří Rous, stojící před hloučkem dětí v rudých kostýmech a držících romskou zeleno-modrou vlajku s emblémem kola.

Strom tolerance vyzdobili ještě romská poradkyně Helena Křištofová, Miroslav Zima ze sdružení Drom a ředitelka IQ Roma servis Katarína Klamková, František Jemelka za MRK, Monika Balogová

ze sdružení Tolerance a Jana Vejplachová ze SRNM. Když stužku uvazoval podnikatel Milan Ščuka, moderátor mu poděkoval za sponzorování akce. Modrou stužku jako symbol ODS pak provokativně uvázal i Paulczyňský, který po zahradě šmejdil s fotoaparátem. „Je to pěkný grázl, zas to dá na ten svůj blog,“ charakterizoval ho jeden z přítomných. „Přišel jsem udělat reportáž,“ reagoval pak Paulczyňski na dotaz, proč na akci přišel, a odkázal na svůj blog. V něm později mj. napsal, že zeleným klesají preference, a proto se chodí ukazovat na podobné akce. „Ander můj výrok zkreslil. Ptal jsem se, kdo zaplatí asistenci 30 strážníků při pochodu Romů a zda jsou určeni k ochraně pochodujících či okolí,“ vysvětloval.

Shromáždění se pak dalo na pochod Brnem až do areálu Vaňkovky, počet účastníků průvodu narostl na 200 lidí. V čele šel dětský soubor Merci, dobrovolníci z neziskovek dávali pozor na křížovatkách, doprovod dělala i městská policie.

Průvod se na chvíli zastavil na prostranství před MRK, kde se předvedl olašský soubor Čerche-

Mladí rozdovádění hiphopeři z formace Dance the Yard.

Foto: pp

Monika a Natálie Bagárový. Foto: Ig

ňa, jeden z novinářů objevil mezi přítomnými bývalou romskou Miss Renatu Čonkovou. Dav pak zabočil na chvíli do dvora jednoho z domů, kde se vyhnula na pavlač spousta obyvatel a z balkonů sledovali hemžení pod sebou. Taneční kreace tenkrát kromě odrostlejších mládežníků z Čercheni obstarala dětská skupina Piroš Rouža.

Když pak hlasitá skupina na Kolišti překročila „demarkační čáru“ romské čtvrti, začala přitahovat pohledy automobilistů i chodců. „*To je, co? Tolik Cikánů pohromadě,*“ glosoval to jeden z Romů. Chodcům na Koblížné se předvedl soubor Merci, pak už se pestrý a neuspořádaný chumel zvuků, pohybů a barev sunul hlavními brněnskými tepnami skrze udivené lidi spěchající z práce až do Vaňkovky. Dorazil sem před patnáctou hodinou. Zde už čekal stánek s ochutnávkami romské kuchyně, potenciální předplatitelé lákaly stránky Romano hangos rozvěšené na pro-

vázcích, počet Romů narostl asi na tři sta padesát.

Na pódiu zde vyřídil pozdravy od ministra Kocába Jan Litomiský, zmocněnec vlády ČR pro lidská práva. „*Mezi Romy obdivuju hlavně rodinnou soudržnost a vztah k dětem,*“ prohlásil.

Kde máte koně a vůz?

Náměstek primátora za lidovce a bývalý ředitel Nemocnice Milosrdných bratří Daniel Rychnovský si pak publikum dobíral: „*Proč tady nejsou koně a vůz jako jindy? Bez toho to není ono.*“ Pak začal výchovným tónem: „*V životě jsem neměl v LDN nikoho starého od Romů, ty si dochováváte doma. Ale na druhou stranu vy se rádi pobavíte. Starejte se, ať děcka chodí do školy, to je cesta, co vede dopředu.*“

Šéfredaktora RH si pak pozvali do kouta dva romští předáci z Brna, nespokojení s vyzněním jedné starší zprávy. V diskusi jsme si vysvětlili, že RH se snaží být pestré otevřené

noviny, žádná rodina ani jednotlivec včetně šéfredaktora zde nebude chráněn před kritikou, ani mu pak nebude bráněno přijít s protinázorem či polemikou. Prostě zajímavé noviny s určitou mírou zdravého napětí.

Pódium poté už patřilo bravurní česko-romské moderátorské dvojici Jiřímu Majzlíkovi a Lucii „Sharri“ Oračkové. Z původně plánované sestavy vypadlo vystoupení cimbalové muziky Ivana Gašpara Hrisky. Naopak přibyla skupina Čerčeňa, povzbuzovaná tradičně pod pódium postávající skupinou napařfémovaných Olachů s tmavými brýlemi a blyštivým kovem všude možně. Představila se také Paramisara, dětský soubor Merci v typických rudých oblecích, skupina Piroš Rouža, Beat-box Drom a hiphopeři Dance the Yard, na závěr pak soubor Cikne čhave a Monika Bagárová s kapelou. V textech písní se už tradičně mísila romština, čeština, maďarština a slovenština.

Pavel Pečinka

Novojičínský soubor Cikne čhave v MRK. Foto: Lenka Grossmannová, MRK

Romové zaplňují Vaňkovku. Foto: Ig

Olašská rodina. Foto: Ig

Tanečnice skupiny Piroš Rouža. Foto: pp

Svátek pohledem moderátorky

Zázitek. Prostě zázitek. Bylo pro mě poctou moderovat tuhle akci, stejně jako zavěšovat romskou vlajku, mezitím co Maruška Balogová zpívala romskou hymnu Dželem, Dželem. Po prvním vstupu moderátorů (já a Jirka Majzlík – terénní pracovník IQRS, muzikant z Gulo čar) nás příjemně překvapila Paramisara pod vedením primáše Milana Horvátha svými latinskoamerickými rytmy s dávkou romského koření.

Po smíchu ale přišel pláč. Soubor Merci mě svým tancem dokázal rozplakat. Obě jeho vystoupení byla naprosto dokonalá! Skupina Piroš Rouža se také předvedla v dobrém světle. Olašský soubor Čerčeňa z Brna byl další, který ve mně zanechal stopu nadšení. Další vystoupení street dance skupiny Dance the

Yard do mého kolegy Jirky, jak sám řekl, „*vdechlo tolik pozitivní energie, že svítil jako žárovka z Eonu*“. Do mě také, protože mám pro Dance the Yard výjimečnou slabost. Pak nám Lukáš Horváth pod vedením paní Křištofově z Dromu předvedl, jak se má dělat beatbox. Svou návštěvou nás potěšila Monika Bagárová. Zazpívala pět písní, které ne jednu citlivou dušičku rozplakaly. Poslední šestou píseň zazpívala se svou sestrou Natálkou Bagárovou. Až malá Natálka vyroste, bude z ní zpěvačka jako z Moniky.

A hřeb dne měl grády – Veronika Kačová a Cikne čhave. Verunka se svými krásnými sestrami roztančily celou Vaňkovku. Děkuji všem za zkušenost moderátorky této oslavy. **Lucie „Sharri“ Oračková**

Foto: pp

Jan Mišurec

Mluvčí Sdružení obrany spotřebitelů (www.spotrebitele.info/oss/redakce.php).

Jsem na tento svátek velmi hrdý, i na to, že jsem Rom. Je dobré mít svůj svátek. Tento den by měl být zviditelněn v kalendáři, aby se o něm dozvědělo více lidí. Přeji všem, a nejen Romům, to nejlepší.

Štefan Tišer

Vede Sdružení Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (www.srnmpk.cz).

Důležitý celosvětový svátek, který dává příležitost Romům připomenout si svou kulturu, původ, historii a jazyk. Je příležitostí k usmíření a pochopení mezi Romy a majoritní společností. Je důležité ukázat většině, v čem Romové vynikají, v čem jsou jedineční a proč se od většinové společnosti tolik liší. Lamukare romano džives!

Jana Kosová

Výkonná ředitelka sdružení Český západ.

V kontextu naší země pro mě Den Romů znamená připomenutí jinakosti, která může obohacovat.

Stanislav Daniel

Učí na policejní škole v Holešově, poradce poslaneckého klubu ČSSD.

Letošní MDR považuji za zvlášť významný pro Romy v ČR, protože 8. března bylo podepsáno Memorandum o spolupráci mezi ČSSD a Platformou romských organizací. Dokument vyjmenovává základní problémy, které sužují romskou menšinu, ale navrhuje také řešení. Osobně považuji toto prohlášení o spolupráci s demokratickou parlamentní stranou, která se významným způsobem podílí na politickém životě v ČR, za nejvýznamnější pro romskou menšinu od „sametové revoluce“.

Igor Malík

Terénní sociální pracovník a učitel na střední škole v Karvině.

Tak jako většina Romů jsem se o MDR doslechl v devadesátých letech, kdy se začal v ČR slavit. Většinou to byly neziskovky, které dokázaly seznamovat veřejnost s tím, že i Romové mají vlastní svátek. Od té doby slavíme v Karvině den Romů každoročně. Stalo se tradicí, že v tento den se rozdávají karafiáty bílé barvy na počest všech Romů, kteří zahynuli v Osvětimi a Treblince. Letos jsme organizovali přehlídku romských písní a tanců v romském společenském domě v Karvině. Protože jsem celou akci konferoval, seznámil jsem přítomné s romskou vlajkou, hymnou a se čtvrtým kongresem Mezinárodní romské unie (IRU), který se konal ve Varšavě.

Jsem rád, že se MDR slaví, že máme možnost seznámit i Neromy s naší kulturou, historií a kuchyní. Většinová společnost neví o Romech skoro nic, a z toho pramení její neucta, odmítavý postoj a dá se říct i agrese. Do oslav se většinou zapojují i Neromové, nějakým způsobem spjatí s Romy, většinou se jedná o smíšená manželství. Já takovým manželstvím fandím, protože se kultury promíchají, jeden pozve na oslavu druhého a tím se lépe poznají. Jsem jako Rom hrdý na to, že se při MDR můžeme prezentovat svými nádhernými písněmi, výrobky, košíkářstvím, malováním na sklo, romským tiskem, literaturou a prózou. Ale chtělo by to dělat na MDR větší reklamu.

Jiřina Somsiová

Vedoucí olomoucké pobočky SRNM.

Pro mě představuje 8. duben aspoň jeden den v roce, kdy Romové na celém světě cítí, že patří k sobě, že máme svou kulturu, jazyk i tradice. Jsme evropskou menšinou, na své romství jsem hrdá já i moje rodina.

Milan Kohout

Umělec na volné noze, žije v Bostonu.

Připomenutí, že jsou si všichni lidé na celé zeměkouli naprosto rovni a jakýkoliv rasismus by měl být navždy vymýcen z našich myslí. (pp)

V Olomouci oslavovaly především děti

OLOMOUC – Dům dětí a mládeže se odpoledne 3. dubna stal dějištěm oslav svátku všech Romů. Akci už podruhé uspořádalo SRNM Olomouc vedené Jiřinou Somsiovou, místní charita, sdružení Podané ruce a město Olomouc. Setkání asi osmdesáti lidí moderoval Štefan Vavrek z olomouckého magistrátu. „*Rád bych, abychom se tady za rok setkali znovu,*“ řekl náměstek olomouckého primátora a současně gratuloval dvěma přítomným romským aktivistkám k narozeninám.

Při soutěži v napodobování řemesel vystoupili Nikolas Rais (jako koňský handlíř), Denis Holomek (měl předvádět korytáře), Daniel Rais (jako kotlář) a Patrik Čurda (v roli zvonkaře). Taneční umění předvedli převážně dětské soubory místní odbočky SRNM, hiphopeři, skupina KudyKam a kroužek Miriklo. **Text a foto: pp**

co na to naši čtenáři?

Dělnická strana si myslí, že převezme řešení romské problematiky do svých rukou. Slušní lidé na to ale mají jiný názor než Dělnická strana. I tak mi ovšem přijde, že to, co se teď děje v demokratickém státě, je nehorázné. Jako bychom se vraceli do let 1939 až 1945. Naši rodiče tohle všechno prožili. A teď je zde zase zápalná láhev vhozená do domu ve Vítkovicích. Na Romy se stále poukazuje jako na příživníky, že je živí stát a daňoví poplatníci. Kdo ale platí ty škody, co napáchají neonacisté, kdo zaplatí výdaje české policie? Tohle všechno některým lidem nevádí. Komu co udělaly malé děti? Nebo se snad opravdu blížíme k fašismu? Proč vládá nekoná razantněji? Vždyť to není hrozba jen pro Romy, ať si to majorita uvědomí.

Jiřina Somsiová, Olomouc

V článku Romové mezi hvězdami filmu v RH 4–09 na str. 2 nemá být mezi romskými herci uveden Milan Holub, ale Vítězslav Holub.

Anonymní čtenář

Děkuji za zaslání Romano hangos. Chtěl bych jen upozornit na chybu, kterou máte v březnovém čísle RH na str. 2 týkající se odškodňování. V případě „odškodnění“ za utrpení, kde bylo podáno 8 000 žádostí a dostalo ho jen 300 lidí, jde o uzavřenou věc. Do zvažovaného nadačního fondu obětem romského holocaustu by měly být státem vloženy finance za majetkové újmy. Jakákoliv informace týkající se odškodňování u Romů vyvolává velká očekávání, tak bychom si měli dát na tyto informace pozor. Děkuji za pochopení.

Čeněk Růžicka, Výbor pro odškodnění romského holocaustu, Hořice

Musím vám sdělit, že jsem neměl v rukou již řadu let tak kvalitní romskou tiskovinu. Myslím, že by RH mělo jít do PNS prodeje, ale je mi jasné, jaké problémy by to doprovázely. Přeji další rozvoj ve vaší činnosti

Václav Miko, Rokycany

Z reakcí na článek Lety a romská mozaika (RH 4-09):

Co k tomu dodat? Prostě už je na čase, abychom poskládali tu mozaiku.

Iveta, Jihlava

Romové měli vždy holou pr..l, a když se někteří dostali do politiky, tak zapomněli, proč tam šli a chtěli rychle zbohatnout. Každý chtěl být hned velký šéf. Pro samé dohadování zapomněli na Romy dole. Pokud se nedokáží semknout a pracovat poctivě na společné věci ku prospěchu všech Romů zde žijících, tak ať se tam necpou. Nejlepší Rom na světě je profesor Ian Hancock, ten za Romy opravdu bojuje.

Jana, Praha

Z reakcí na článek Chce se Vandas na skinheadech při volbách jen obohatit? (RH 4–09):

Romano hangos si nějak moc věří. Proč by měla Dělnická strana dávat do svého výběru takovýto obskurní plátek? Většinou odkazuje jen na hlavní média, občas pro zajímavost i na jiný web.

Tomáš

Vandas zná časopis Romano hangos určitě, je tam vyfocený! A jak se štil vzít ty noviny do ruky. Najedte si na www.srnm.cz

Iveta, Liberec

Starý mládenec Vandas kandiduje do Evropského parlamentu, přestože Dělnická strana má v programu, že z EU Česká republika vystoupí. Dělá z členů užitečné idioty, takže Romové můžou zůstat v klidu.

Pavel, Dublin

No to bych se nasmála, kdyby je Vandas vysál a zdrhnul na havajské ostrovy.:-))

Jana, Mnichovice

Z reakcí na článek Josef Serinek: „Za okupace dost vykonal, přestože to byl Cikán“ (RH 4–2009):

Horliví četníci rozrazili dveře s namířenými zbraněmi, Luža a jeho pobočník sáhli reflexivně po pistolích, ale četníci už měli výhodu. O tom, jestli byla odvěta úplně adekvátní, se vedou diskuse. Ale na rozdíl od akcí Mašinů se nejednalo o náhodně vybranou stanici, nýbrž o cílenou akci proti přinejmenším příliš aktivním četníkům.

Mirek

Ten nadpis má rasistický podtext: Proč by mělo být něco zvláštního, když je dobrým člověkem Cikán. Jak by se nám líbilo, kdyby nějaký cizinec řekl: „Byl to dobrý člověk, i když to byl Čech.“ Chápu ale, že v té době uvažovali lidé jinak.

Jarda

Lumakero Romano baro džives

Devla miro, sar moneki rado dikhas amen o Roma ineposkri kedva. Sar rado pes bečel'inas, či hin bijav, či boňa, narozeňini, karačoňa, patradži, abo aver inepa. Ola dživesa pes bavinás, giľavas, khelas, rovas, the oda amaro romano jilo rozdas pestar koterorenca. Avka has oleske the oka čhon ochtoto džives, andro april'is. Amen le Čechike Romen, aľe the le Romen pre calo luma has amaro jekhetanutno Lumakero Romano baro džives. O Roma pre calo luma ľikerahas pes oda džives savore jekhetane. Savore samas phrala, pheňa, samas jekha mišľate, the kerahas baripen andr'oda, kaj sam Roma.

Zijand, kaj oda avka hin ča ochtoto džives andro april'is, the ča jekhvar andro berš. Gondol'inov mange, kaj amen o Roma bi peske kamahas andre peste upre te ľidžal calo dživipen.

Varesave Roma pes ladžan vaš peske, vaš peskri cipa, vaš peskro rat. But Roma pestar kerde Čechen. Dine peske te čhinel the čechike nava: Dvořák, Novotný, Čech, Běloušek, Voříšek, Ostřížek, Kaňourek the avka dureder. Kaj has varesave Roma čepo kal'isegnore, abo kale, ta nič peske oleslar nakerde. Kaj nadžanen e čechiko historija, e kultura, e tradicija, the e običaja, ta tiž peske oleslar nič nakerde. Has lenge jekh, kaj avena Čechi ča pro papiris. Nisostar pes naladžanas, kerde oda angl'oda, kaj nakamenas te avel imar dureder Roma.

Choc kerde avka, nič oleha nadokazinde. Dureder peske rado giľaven Joj mamo, joj mamo, bokhalo som. Hjaba hine imar Čechi, maškar o nipos hine dureder the avka ča cigoši. Le cigošenge nane tromal te kamel varekaske love, le cigošenge nane tromal varekaske te ubľižinel,

abo vareso te čoreľ, nane lenge sabadno nič.

Le cigošen musaj te avel ola nekhbareder hodnoti, mušinen te avel neksikhadeder, nekhgodžavereder, jon musaj te avel moneki bučakre manuša, the nekhintelligentneder. Aľe mušinen te bešer andro romane ghetta, mušinen te cerpinel pre peste o bare pogromi, the so nekhsigeder te džal pale andre Indija.

Soske oda oleske avka hin, soske ajsi bari potupa? Soske amare Roma prepisimen pro Čechi hine khere cudza? Soske hin amenge amaro vlastno rat cudzo? Soske, soske, soske? Pre kada džanel te odphenel ča čepo nipos. Mek bacht, kaj amen le Romen the le cigošen the le papirike Čechen hin amaro Romano Lumakero baro inepos. Oda džives hin amenge avri phendo savoro, oda džives sam savore Roma. Soske oda avka hin?

Gejza Horváth

Mezinárodní den Romů

Bože můj, jak rádi máme my Romové sváteční atmosféru. Jak rádi slavíme svatby, křtiny, narozeniny, Vánoce, Velikonoce a jiné svátky. V ty dny se bavíme, zpíváme, tancujeme, brečíme, to naše romské srdce máme na dlani a po kouskách ho rozdáváme. Bylo tomu tak i osmého dubna tohoto roku. My Romové v Čechách, ale i všude jinde na světě, jsme měli svůj svátek, společně jsme totiž slavili Mezinárodní den Romů. Byl to den, který nás všechny spojoval, všichni jsme se cítili jako bratři a sestry, byli jsme jednoho myšlení a všichni jsme byli hrdí na to, že jsme Romové. Škoda, že je tomu tak jen osmého dubna a jen jeden den v roce. Myslím si, že na svůj původ bychom měli být hrdí celý život.

Někteří Romové se stydí za svůj původ, za svoji kůži, za svoji národnost. Mnozí se dokonce rozhodli stát se Čechy. Přihlásili se k české národnosti. Nechali se i přejmenovat a vybrali si typická česká příjmení jako Dvořák, Novotný, Čech, Běloušek, Voříšek, Ostřížek, Kaňourek atd.

Že jsou trochu tmavší a v některých případech i černí, to nevádí. Že neznají českou historii, kulturu, tradice a zvyky, to už vůbec nevádí. Nevadilo jim ani to, že budou Čechy jen na papíře. Udělali to proto, že ze sebe chtěli smazat punc Roma za každou cenu.

Ale co se tím vlastně v jejich životě změnilo? Nic, ve společnosti jsou to nadále cigoši, kteří si pořád zpívají, Joj mamo, joj mamo bokha-

lo som. Jsou to pořád cigoši, kteří nesmí nikomu dlužit, nikomu ubližovat, nic ukrást a nesmí nic chtít. Musí mít ty nejvyšší hodnoty, musí být nejvzdělanější, nejchytřejší, nejpracovitější, nejinteligentnější. Musí bydlet v romských ghettech, musí odolávat organizovaným pogromům a musí se v nejbližší době odstěhovat zpět do Indie.

Proč tomu asi tak je, proč tolik potupy a nespravedlnosti? Proč jsou naši Češi doma cizí? Proč je nám naše vlastní krev cizí, proč, proč, proč? Hm, tolik otázek a nikde žádná odpověď. Ještě štěstí, že my Romové, cigoši a papíroví Češi máme svůj svátek, Mezinárodní den Romů. V tento den jsou nám zodpovězeny všechny naše otázky. Čím to je?

Gejza Horváth

Jak se povedly oslavy v Brně?

Foto: Lenka Grossmannová, MRK

Letošní oslavy MDR proběhly ve stejném duchu jako v minulém roce, s tím rozdílem, že letos se velkým tahákem pro veřejnost stalo MRK, které zahájilo výstavu unikátních obrazů romské výtvarnice Ceiji Stojky z Rakouska za osobní účasti autorky. Média, která o oslavách informovala, se shodla na tom, že šestasedmdesátiletá malířka se tak stala hlavní osobností letošních oslav. Přesto i něco zaskřípalo. Čas, na který bylo původně sjednán pronájem prostor pro romská vystoupení ve Vaňkovce, byl z ne zcela jasných důvodů ze strany majitelů této plochy nakonec razantně zkrácen a účinkující chtěli nechtěli museli prostor vyklidit.

Potvrdilo se, že MDR má své oprávnění a příští rok se snad zase

všechny romské a proromské brněnské organizace při jeho oslavách sejdou. V době, kdy se často připomíná nesvornost Romů, je město Brno dobrou kooperací brněnských romských organizací výjimečné.

Jana Horváthová,
ředitelka Muzea romské kultury

Můj dojem: Důstojný průvod a pokojná oslava, veřejný projev respektu. Možná bych do průvodu přidala víc romských vlajek. Uvítala bych větší angažovanost a zájem Romů samotných, zejména dospělých. To ale nemyslím ve smyslu, že romské a pro-romské nevládky udělaly něco špatně, naopak, dělají všechno co je v jejich silách.

Katarína Klamková,
ředitelka IQ Roma servis

Šla jsem na konci průvodu. Problém nastal v sídle organizace Drom na dvoře pavlačáku, kde se o 10 minut za průvodem zdržela skupina dětí s učitelkou. Bylo nutné jim vysvětlit, ať trochu zrychlí a dohoní průvod, nechtěli jsme, aby doprovázející policisté nadávali. Jinak vernisáž v MRK považuju za velký úspěch, měli jsme plný sál, Ceija Stojková, která tam přednášela, byla bezvadná olašská babča.

Zuzana Koblášová,
asistentka SRNM

Den Romů, to je tradice, se kterou jsme tady v Brně začínali, sázeli jsme Strom tolerance na faře. Hlavní je, že se všichni sejdeme, ukazujeme to naši soudržnost. Ale pak zase přijde ta realita.

Irena Bagárová,
terénní a sociální pracovnice

Mezinárodní den Romů se vydařil, nedošlo k žádným větším komplikacím, lidi se pobavili, vystupující byli úžasní. Akorát je škoda, že se Romové do celé akce nijak extra aktivně nezapojili, kromě toho, že se přišli podívat na Vaňkovku. V průvodu byly hlavně děti, dospělí jen sporadicky. Ale to je dlouhodobý problém.

Kateřina Švidrnochová,
učitelka Střední odborné školy
managementu a práva

ROTA

romské rádio

radio

nejen pro romy

Rádio Rota, Španělská 6, 120 00, Praha 2,

Tel./fax: +420 / 222 987 677, 222 944 393

www.radorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radorota.cz

Soske o manuša len o drogy?

Ehin avri thode pherdo důvody, soske o manuša len o drogy the soske varesave džene pes pal'is ačhon pre lende sikhade. Buter teoria palo pričiny pal o drogy abo sikhadžipen pre lende perel andro nasvale džene maškar drogy. Naš'í pes perel savo faktoris oda kerd'alas.

O drogy varekaste ludzinen, vašoda hoj thoven jekhetane le dženen the šaj chuden baro sikhadžipen. Varesave bare džene len o drogy sako džives, ehin oda palenky, thujara the kaveja, aňi bi naphenďanas, te bi upre na gondolind'anas, so lenge oda del. Varesave džene o drogy len ča vaš kada, hoj len di-khen rado. O drogy měninen le manušeske o voďakero stavos. Peršo džene so len o drogy peren pro džene, so upre baron. Andre kadi doba pes o terne čhavore zajjminen palo

savoro, kamen te zaperel andro kolektivis avre dženenca.

Varesave manuša bi nadžijanas, te bi nalijanas o drogy. Varesave hinke phenen, hoj oda ehin nasvaľipen the paľan, hoj ko ehin jekhvar upre sikhado, ačhola kajso furt. Sako manuš pes šaj ačhol psychicky sikhado trebas pre varesavi buťi, pro chaben, automaty... Psychicky sikhadžipen pro drogy znameňinel, hoj pes o manuš šunel kavke, hoj nabirinel obyčejno dživipen medig na lela droga. Fyzicko sikhadžipen ačhel pal o kidipen zorale drogy, save ehin heroin, sedativa abo palenky.

Ehin pherdo letaky, kaj ehin irimen priznaky, so ehin le dženen, so kiden o drogy. But pes maškar lende thovel školne the buťakere dživesa, so ode naphiras, koda sar dičhuvas,

hoj amenge nachutňinel, naš'í sovas... Problemos ehin andro kada, hoj pherdo terne džene, he te na len drogy, kajse hine.

Veronika Kačová

Autorka l'idžal o suboris Cikne čhave andro Nový Jičín (www.ciknechave.estranky.cz)

Proč lidé vůbec užívají drogy?

Existuje mnoho důvodů, proč lidé užívají drogy a proč se na nich někteří uživatelé stávají závislí. Většina teorií o příčinách drogové závislosti se týká hlavně chronických narkomanů. Je však nepravděpodobné, že by užívání drog nebo závislost na drogách způsoboval jediný společný faktor. Drogy na někoho působí lákavě, protože nabízejí dostupný a často spolehlivý způsob, jak získat „příjemnou zkušenost“. Většina dospělých užívá drogy skoro každý den, pokud do nich započítáme tabák, alkohol nebo kávu. Zřejmě bez hlubší úvahy předpokládají, že jim to něco přináší. Někte-

ří uživatelé drog berou drogy většinou proto, že to mají rádi. Návykové látky mění duševní stav uživatelů. První experimentování s drogami často spadá do období dospívání. V této době mladí zajímá okolní svět, chtějí zapadnout do skupiny vrstevníků.

Někteří lidé bez drog nemůžou existovat. Jiní zas považují závislost za nemoc a věří, že kdo je jednou závislý, zůstane tak napořád. Každý se může stát závislý na nějaké droze, ale třeba na jakékoli činnosti jako jídlo, hazardní hry či práce. Psychologická závislost na droze znamená, že člověk má pocit,

že bez nich už nevládá běžný život. Fyzická závislost vzniká při užívání velkých dávek tvrdších omamných látek jako heroin, ale i některých léků nebo alkoholu.

Často k nim patří školní či pracovní absence, změny nálady a vzhledu, zvýšená únava, nechutenství, nespavost atd. Problém je v tom, že mnohé z nich mohou mít jiné příčiny než užívání drog, a zejména u mladých lidí se tyto příznaky vyskytují poměrně často.

Veronika Kačová

Autorka vede novojičínský soubor Cikne čhave (www.ciknechave.estranky.cz)

Terne čhave: Ještě desetkrát...

Dokončení ze str. 1
s tím skutečně nepočítali. Ne, je pravdou, že ta deska se nám povedla... Ale chtělo by to ji předělat, abychom vyhráli znova! (*smích*) To mě nedávno našťval můj syn (Gejza Bendig). Když jsem mu pustil naši desku, tak to vypnul a pustil si Gipsyho. No a teď, po Andělu, si naši desku pouští od rána do večera (*smích*).

V poslední době vám čoraz častěji hostuje hudobník Mário Bihári, který hrá okrem iného na akordeón... Kde máte mladého Daniela Zemana?

Tak Mário s námi hraje nepravdělně již téměř rok. Jsme tomu rádi, protože Mário je skvělý hudebník, i když ze začátku se musel naučit přitvrdit a přizpůsobit naši žánrové směsici. Musíme říci, že teď hraje mnohem razantněji než na začátku. Na druhé straně nás Mário inspiro-
uje k tomu, abychom využili jeho

hudební kvality k přípravám nové desky. A Daniel Zeman je samozřejmě pořád členem kapely, akorát má problémy pracovního a jakéhosi „cestovatelského“ rázu, proto ho na vzdálenějších koncertech není moc vidět.

Mnohí o Terne čhave píšou ako o rómskej kapele, iní hovoria o najrôznejších fúziách. Keby ste sa mali niekam zaradiť vy sami?

Žádný. Hrajeme prostě styl Terne čhave. Nedokážeme to někam zařadit. Ono když si vezmete třeba tu první a nejnovější, tedy třetí desku, poznáte to. Právě proto, že kapela se nezaměřuje na konkrétní styl. Je však pravdou, že to má své výhody i nevýhody.

Výhodou je, že oslovujeme široké publikum, můžeme hrát pro pankáče, rockery i na romské zábavě a lidé se zabaví. Nevýhodou je, že nemáme takovou jasnou komunitu jako jiné kapely. Třeba Gipsy.cz když hraje

hip hop, tak je jasný, že oslovuje skupinu hiphoperů a podobně. Zároveň jsme moc rádi, že nás nikdo netlačí, abychom hráli konkrétní styl a škatulkovali se tím.

Čo vás najviac inšpirovalo k tomu, aby ste hrali styl á la Terne čhave?

Hm, asi naše babičky a dědové. Kdysi se scházeli a dělali mejdany. Na to nikdy nezapomenu, jak jsme chodili s mamou k babičce a oni tam popíjeli a zpívali. To bylo pro mě asi nejvíce inspirativním (Gejza Bendig). Ale samozřejmě jsou to i jiné žánry. Jeden poslouchá jazz, druhý Věru Bílou, Michaela Jacksona nebo třeba Stewie Wondera. Dnes je to už hudebně tak propojené, že ti vleze pod kůži strašně moc not a melodií...

A mám poslední otázku – čo si najviac ceníte? Je to ona cena Anděla alebo napríklad to, že dostávate ponuky zo zahraničia?

To, že vůbec pořád jsme. Skutečně si nejvíce ceníme toho, že pořád koncertujeme, pořád jsme aktuální a můžeme dělat to, co nás baví. Jsme rádi, že držíme takovou dobu i jako kapela, protože i když se nějaká ta ponorka objeví, pořád spolu dokážeme hrát a bavit se. A cenu si vážíme, protože je pro nás znamením, že to děláme dobře. Hnacímotorem jsou však lidé, kteří chodí na naše koncerty...

Áno, to je skutečně poznat' ©... d'akujem teda za váš čas a poskytnutý rozhovor!

Pýtala sa Renata Berkyová

Foto: Archiv Terne čhave

ze světa

MOSKVA – „Bohužel, podobné tragédie se v Česku a ve střední Evropě stávají, i když v minulých letech byla situace ještě složitější,“ řekla ke žhářskému útoku na dům romské rodiny ve Vítkově Naděžda Demeterová z ruské organizace Za práva Romů. Ruští Romové se také potýkají s diskriminací, ale poslední dobou k napadání Romů a žhářským útokům nedochází.

BRATISLAVA – Na základních školách je mezi žiakmi stále najhoršie vnímaná rómska a maďarská menšina. Tento poznatok vyplynul z výsledkov výskumu medzi žiakmi 8. a 9. ročníka.

RIMAVSKÁ SOBOTA – Už tretí mesiac prevádzkuje samozvaný rómsky kráľ Ján Farkaš na sídlisku Dúžavská cesta v Rimavskej Sobote obchod, v ktorom si ľudia, žijúci len zo sociálnych dávok, môžu nakúpiť základné potraviny bez hotovosti. Za nákup zaplatia potom, ako dostanú sociálne dávky, dôchodky či iné kompenzačné príspevky. Farkaš vraví, že tento obchod okrem pomoci ľuďom v núdzi odbúrava aj úžeru.

BELEHRAD – Organizácia Human Rights Watch kritizovala Srbsko pre násilné vysťahovanie Rómov z chatrčovej osady v Belehrade. Niekoľko desiatok ľudí vrátane detí bolo nútených spať pod nebom po tom, ako úrady zbúrali rómsku osadu. Pokus presídliť ich do predmestskej oblasti zlyhal pre protesty miestnych obyvateľov.

SPIŠSKÁ NOVÁ VES – Rozsudok v kauze súčasného starostu Žehry Mariána Mižigára, ktorý je obžalovaný v kauze medzinárodného kupliarskeho obchodu so ženami, zatiaľ nepadol. Marián Mižigár bol šesťkrát súdne trestaný. Už roky sa pohybuje v komunálnej politike, najprv ako poslanec obecného zastupiteľstva, neskôr ako zástupca starostu. Po voľbách v roku 2006 sa stal starostom obce. Ústavný súd SR ich vlní na základe sťažností obyvateľov Žehry zrušil ako nezákonné. Obchod s dievčatami mal organizovať medzinárodný gang, do ktorého boli zapojení kupliari z Nemecka, Česka a Slovenska.

KOŠICE – Viac ako polovica obetí obchodovania s ľuďmi v Európe sú Rómovia. Potvrdzuje to správa Ministerstva vnútra SR a Úradu OSN. Ide prevažne o mladé ženy vo veku od 15 do 25 rokov, zväčša rómskej národnosti, prevažne nevzdelané alebo s nízkym stupňom vzdelania, pochádzajúce zo zlých sociálnych pomerov – chudobné, skôr naivné, neskúsené a málo informované.

KOŠICE – Vyšlo najevo, že policisté v Košicih se na niekoľko romských chlapčích, ktoré pristihli při krádeži, dopouštěli sexuálního ponižování, brutálních metod při vyšetřování a pouštěli na ně psy. Ze 14 vyšetřovaných policistů jich bylo devět postaveno mimo službu.

BERLÍN – Ministr vnitra Spolkové republiky Německa Wolfgang Schäuble zakázal extremistickou Vlasteneckou mládež Německa (HDJ). Sdělil: „Uděláme vše pro to, abychom naše děti a mladistvé ochránili před těmito krysaři.“ Učinil tak s odkazem na rozeznání tábora HDJ v severovýchodním Německu loni v srpnu, kdy policie zabavila předměty s nacistickou symbolikou.

DUBLIN – Čtrnácti- až patnáctileté české a slovenské Romky z rodin imigrantů žijící v irské obci Co Clare jsou podle časopisu The Irish Times posílány domů za účelem sňatku. Časopis kritizuje skutečnost, že kvůli tomu opouštějí školu. (RWN, www.mecem.sk, www.rnl.sk, ČTK, pp)

ZŠ Turnov: Nevadí mně, že jsi jinačí

TURNOV – Základní a mateřská škola Turnov uspořádala 3. dubna Romský den s dovětkem „Nevadí mi, že jsi jiný“.

Žáci prvního stupně sledovali romskou pohádku Zlatý hlas, žáci II. stupně zhlédli film Indián a sestřička. Následovala debata žáků a Josefa Holka, jenž má v Libereckém kraji na starost menšiny a který nám přivezl plno dáreků do školní knihovny a videotéky. Škoda jen, že z rodinných důvodů nepřijel představitel jedné z hlavních romských rolí v tomto filmu. Následovala soutěž

na školní zahradě. Přijely také děti z tanečních souborů ze ZŠ Chrástava a ZŠ a MŠ Česká Lípa. Měly přiblížit romskou kulturu. Během představení došlo na ochutnávku romských jídel (mariklé – placky, pagáče – slané kynuté pečivo se sýrem, kapustnica a romské koláče). Následoval oběd ve školní jídelně (mačanka – houbová polévka s masem a holubky – mleté maso v zelném listu s rýží). Pozvali jsme rodiče žáků. Děkujeme všem, kteří se na akci podíleli.

Miroslava Adamenko,
asistentka pedagoga na ZŠ Turnov

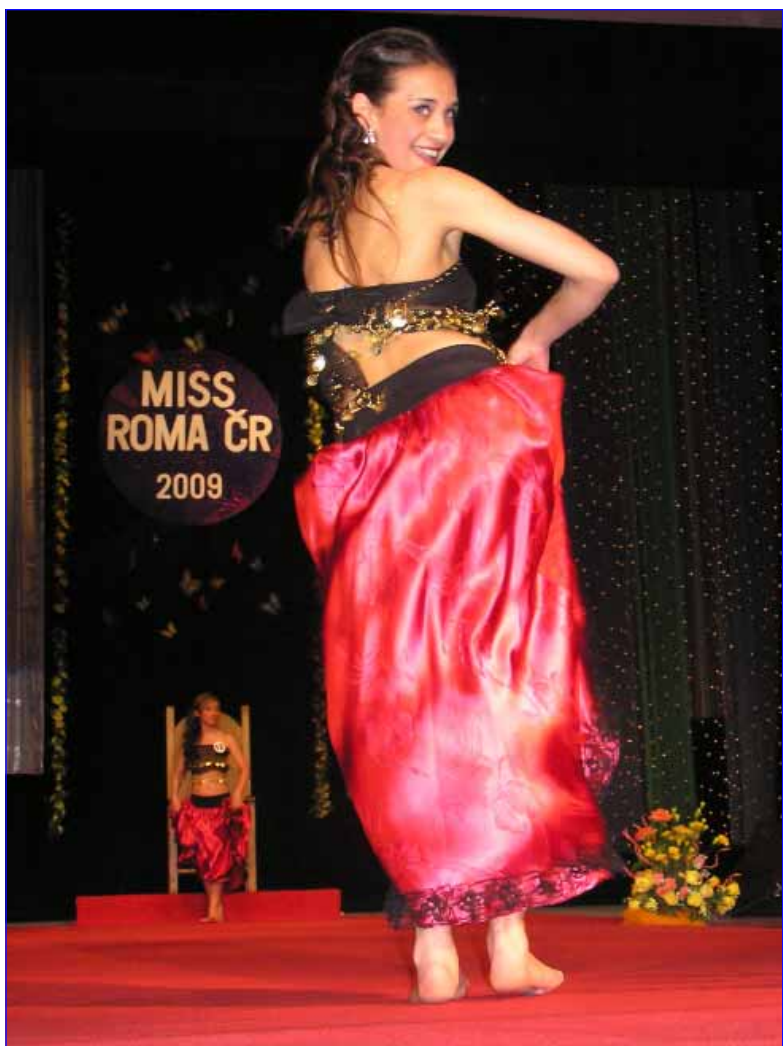
Romská miss: Ať se změní pohled většiny na Romy

Eva Danielová z Hodonína a Lucie Gabčová z Vyškova.

Lenka Pačajová z Mikulova.

Markéta Parkočiová z Hradce Králové.

Dokončení ze str. 1
ho prezidenta USA. „*Pojďme společně doufat, že i my Romové někdy budeme mít svého prezidenta,*“ odpovíděla mu „čtyřka“.

Studentka obchodní akademie z Brna **Jana Filová**, jinak pětka, lákala Čenského domů na romskou specialitu nazývanou holubky. „*Bude pak i něco k pítí?*“ zkoušel štěstí herec.

Šestka, to byla **Eva Danielová** z Hodonína, budoucí zdravotní sestra studující v Kyjově. „*Jak by vypadal můj nejsilnější den? Odletěla bych do Rio de Janeiro a tam to pořádně roztočila,*“ odvážala se Jana Filová.

Studentku střední školy potravinářské z Vyškova **Lucii Gabčovou** provázela soutěží sedmička. „*Rudé růže od přítele,*“ odvětila zvědavému moderátorovi na otázku, jaké květiny by nejraději dostala.

Pod Pálavou vyrůstala osmička, tedy **Lenka Pačajová**, žákyně základní školy z Mikulova. Prozradila, že kdyby měla protancovat celou noc, vybrala by si k tomu tradiční romský tanec.

Naproti tomu latinskoamerickému tanci dává přednost **Soňa Gabčová** s devítkou, žákyně základní školy ve Vyškově.

A fotbal si ráda zahraje desítka, **Nina Piskurová** ze základní školy v Jihlavě. Považuje za dobré znamení, že se v čím dál větší míře objevují ve filmech romští herci, když už by si mohla zahrát, tak nejraději v muzikálu.

Jedenáctá **Markéta Parkočiová** ze základní školy v Hradci Králové se rozpovídala na téma, zdali jsou Romky plachá stvoření, na soutěži se hlavně těšila na čardáš.

Poslední slečna, „dvanáctka“ **Nikol Ličartovská** ze základní školy v Brně, si hlavně pochvalovala týdenní nácvik na finále soutěže, na němž poznala řadu přátel.

Dvacítká z kadeřnictví

Před porotou, v níž zasedly mj. bývalá romská miss Renata Čonková, zpěvačka Leona Machálková či Štefan Tišer ze SRNM Plzeň, se pak adeptky na titul předvedly vždy ve trojicích v barevných šatech, nejdříve černých, potom čer-

vených, modrých a úplně nakonec fialových.

Přestávky vyplňovala vystoupení Martiny Balogové a Leony Machálkové a kapely Křištofovcí. Romský soubor Merci z Brna navíc sehrál scénku, při níž vysvětloval, co znamená romská vlajka – modrá symbolizuje nebe, světlá zem a kolo putování po světě. „*To byla parádní doba. Nebyly lízingy, půjčky ani dluhy,*“ zaznělo s nostalgii po minulých časech.

Poutavější než předvádění šatů byla druhá disciplína, čardáš v červených sukních. Pokud jde o třetí, vrcholnou promenádu v plavkách, nemá smysl opakovat všechna klišé, která se o těchto přehlídkách každoročně píšou, snad jen, že vrchol večera se u „romských miss“ liší od těch neromských mohutným rodným aplausem a hvízdáním a že výkřiky na adresu fotografů, kteří mhouří oči, cvakají a poskakují pod a před pódiem a brání tak ostatním ve výhledu, bývají emotivnější. Ale dál ať mluví raději fotografie.

Po třech hodinách vynesla porota verdikt. Šerpu s nápisem Miss

Oranžová dvanáctka v nástupních pozicích těsně před zdrcujícím čelním útokem.

Nikol Ličartovská z Brna a Soňa Gabčová z Vyškova.

Lenka Pačajová podruhé.

sympatie si odnesla Soňa Gabčová z Vyškova, místo „druhé vicemiss“ zůstalo doma, v Hodoníně, díky Evě Danielové, titul první vicemiss připadl Markétě Kováčové z Vlašimi. Největší aplaus však zazněl, když padlo jméno ze všech nejdůležitější – Miss Roma 2009 Aneta Kančiová. Kolem dvacetileté kadeřnice z Chomutova pak nastalo hemžení novinářů, politiků i jejích kolegů, každý se chtěl na něco zeptat, vyfotit se dohromady či pográtulovat. Na pohledech poslance Škromacha i hejtmana Haška bylo vidět, že ČSSD je romskou otázkou velmi zaujatá. „Zatím nevím, jak přesně bych chtěla tenhle svůj úspěch využít a jak to ovlivní můj život, ale určitě zůstanu pořád sama sebou,“ řekla Kančiová RH.

Potom následovala jen urychlená distribuce asi stopadesátky kusů Romano hangos přítomným. A pak už rychle na vlak, samozřejmě že s přáním „za rok zas“. Tedy pokud budou osud, hospodářská krize i ministerstvo kultury k romskému tisku shovívaví.

Text a foto Pavel Pečinka

Vicemiss Markéta Kováčová z Vlašimi.

Vybírá si právě hejtman Hašek novou tiskovou mluvčí?

Takzvaný romský problém: Nevidět, neslyšet, nemluvit...

Proč se u nás nedaří řešit tzv. romský problém? A co je to vlastně tzv. romský problém?

Je jako valící se obří sněhová koule, která se stále nabaluje. Pozitivum v této mizerné situaci je aspoň to, že je to koule jediná, byť složená z tisíců vloček, které spolu všechny souvisejí. Z toho by se dalo pro začátek vyjít.

Jen velmi zkratkovitě, **co tvoří základ problému**. Historická determinace Romů jako lidí žijících po staletí mimo oficiální společenské struktury. V těchto společenských „mezipatrech“ se naučili vcelku slušně fungovat, totiž přežívat a reprodukovat se. Komunistické snahy o zapojení Romů do oficiálních struktur poprvé jasně narazily na obrovskou rozdílnost úrovní obou světů, jejich nekompatibilitu. Původní kočovné tábory, v dobách pronásledování skrývané v lesích a roklinách, později nahradily cikánské osady vytlačené za obce, po válce cikánské čtvrtě – gheta v centrech měst, ale stejně segregovaná, snad ještě hůř, protože už bez romantizujících závojů, které dříve v očích majority krásily tajuplné kočovníky. Navíc Romové se nemohou moc opřít o mezigenerační výměnu, na které staví každá společnost, nemají na čem navazovat. Předkové jim předali dobré zkušenosti ze života v sejitosti s přírodou a v nepřátelství k majority, v nedůvěře a ve strachu z ní. Rodiče a prarodiče dnešních dospělých přišli z osad za slovenskými vesnicemi, někteří dokonce ještě ze zemljank a chatrných chýší, a byli hozeni přímo do velkoměstských čtvrtí a sídlišť, brzy výhradně cikánských. **Nepoznali důvěrně skutečně rovnocenný život mezi „gadži“, výdobytky společnosti a její instituce** (např. i školu). Komunistická koncepce státem řízené asimilace zlomila Romům sebevědomí i odvážnou soběstačnost. Po revoluci se projevila další slabá místa této koncepce: Nekvalifikování Romové rychle propadli na trhu práce, propadl strmě pokračuje, stejně jako neúspěšnost romských dětí ve škole. Pořád mají v rámci svých možností, totiž toho, k čemu mají díky svému po-

stavení a sumě znalostí volný přístup, blíž k neoficiálním zdrojům obživy a strukturám. A to je logicky spojeno s obrovskou averzí majority, mnohdy částečně iracionální, ale zasahující společnost napříč, bez ohledu na vzdělání či funkci. Romové nebo spíše „Cikáni“ **tak pořád splývají do jednoho celku**. To problém umocňuje, podporuje staleté vzorce chování a nenávisti na obou stranách (podtrhuji). Výrazy Cikán x gadžo mají naprosto srovnatelnou míru negativního zabarvení.

Proč se nedaří problém řešit?

Romský propad sociální ani školní se dosud zásadně – totiž systematicky, neřeší. OBCE působí často proti smyslu integrace a nám všem zadělávají na obří a v budoucnu jen stěží řešitelné problémy. Kolik bude stát reintegrace lidí a jejich dětí z holobytů? Raději nevidět, neslyšet, nemluvit... Je to obraz bídý nejen Romů, ale celé naší ubohé politické scény zmítané ve čtyřletých volebních cyklech. **Pro krátké volební období si žádný z politiků velkých stran nedává náročné mety přispět zásadně k řešení integrace Romů**, vlastně to i odpuzuje voliče. Vždy jsou pro voliče viditelnější problémy se snadnějšími řešeními, takže se každá vláda o problém maximálně esteticky otre, nebo jen hasí požáry. Také sympatický ministr Kocáb vzhledem k předtuše krátkosti svého působení raději zvolil uctění holocaustu Romů než mnohem zásadnější problém, nedávným výzkumem potvrzenou neúspěšnost romských dětí ve škole. „Romský problém“ se vnímá jako problém pouze Romů, jenže to je snad největší omyl v této věci. Propad Romů, jejich zvlčení ve smečku společnosti nebezpečných, představuje nebezpečí pro nás všechny, tak zvaně slušné, bez ohledu na to, zda Romové jsme nebo ne. Problém se také často odsunuje jako neřešitelný. Nekonstruktivní nářky (proč se sami nesnaží?) a romantizující naivismus mu také neprospívají a vlastně od-

dalují odhodlání k tomu začít ho řešit. Veřejnost je stále šálena množstvím dílčích, časově i prostorově omezených a nesystémových aktivit směřem k Romům. **Faktem ale je, že od roku 1990 se u nás se skutečnou a vážně myšlenou iniciativou k integraci Romů, na kterou by navázalo systematické a koordinované úsilí celé vlády, dosud ještě nezačalo.** Přitom už víc než 10 let existuje v zásadě dobrá koncepce integrace Romů. Leží v šuplíku, ani ministři klíčových resortů její obsah patrně neznají, natož aby se spojili k jejímu naplňování.

Foto: Jiří Sláma

Možnosti, které se zatím nabízejí

Romové a jejich integrace je obří problém zejména v rovině sociální. Přesto, naprosto prvotní a klíčová pro úspěch integrace je oblast **školství**. Působí na nejmladší generaci, u níž existují velké šance žít s pomocí vzdělání jinak než rodiče. Ministerstvo školství však svůj potenciál v této věci dosud nevyužívá. Neúspěch ve škole vede k zanevření na vzdělávání, následuje ukončení školy bez kvalifikace, nezaměstnanost, dluhy, lichva, neplacení nájmu, holobyt, chudoba duchovní i fyzická, případně závislosti (gambling, návykové látky). Na začátku je tedy škola a její neschopnost kompenzovat handicap romských žáků. Přitom už se ví, co pomáhá: předškolní příprava na vstup do školy (nulté roční-

ky), navázání nutného vztahu důvěry mezi školou a žákem a zejména jeho rodiči, kteří formují názor žáka na školu. A také proto, aby rodiče, kteří žákovi s učením moc pomoci nemůžou (pologramotní, často absolventi zvláštních škol), přenechali učitelé své dítě s důvěrou. **Sociálně handicapované dítě stejně jako dítě s fyzickým postižením musí pak k vyrovnání svých překážek dostat nadstandardní, nebo „dodatkovou“ péči, nikoliv však ve zvláštní škole, ale v hlavním vzdělávacím proudu.**

Asistent jako naprostá nezbytnost

Takovou péči umožní **snížený počet žáků ve třídě** a navíc **v každé takové třídě vedle učitele ještě pedagogický asistent**. Kromě pomoci ve výuce je i prostředníkem mezi žákem a jeho rodinou. Asistent, je-li člověkem z komunity, se znalostí romštiny, pak je i mostem k lepšímu porozumění dětí výuce. Je stále poměrně neznámým, a přesto klíčovým faktem, že velkou vinu na školním neúspěchu romských dětí má jejich neporozumění výuce v českém jazyce. A to i přesto, že již děti romsky neumí. Rodiče v dobré víře na děti mluví pouze česky, ale tak jak to umí, v reálu romským etnolektem češtiny, tedy s nesprávnými vazbami, s chudší slovní zásobou a ne vždy přesným porozuměním významu slov. Zjistíme, že děti učitelce rozumí jen něco, tento konflikt se s vyššími ročníky a náročností učiva stále prohlubuje. Pozitivní přínos asistentů při výuce handicapovaných žáků je dnes už prokázán, přesto většina škol, které by je potřebovaly, finančně zápasí s tím, ne aby měly jednoho v každé takové třídě, ale alespoň jednoho ve škole. (?) Problémem také je, že čerství absolventi pedagogických fakult předstupují před romské žáky nedostatečně profesionálně připraveni, buď se zadřenými předsudky, nebo v důsledku se stejně škodlivou naivitou. Univerzity v lepším případě poskytují svými studentům vhled do multikulturního vzdělávání, ale

o specifikách romského žáka a možnostech kompenzace jeho handicapu se u nás moc neučí. Případně se jedná o časově ohraničené projekty, které jsou výsledkem snahy konkrétních osvěcených osob, s jejichž působením pak také celý projekt začíná i padá (připomeňme Zdeňku Jařabovou z Univerzity Palackého v Olomouci, po jejíž smrti dlouholetý úspěšný „romský projekt“ vzal za své). Pokud má učitel snahu romské děti ve své třídě udržet, je to na jeho individuálním přístupu, než se zcela vyčerpá a vyhoří samou námahou a úsilím, ale oporu v systému hledat nemůže, je vlastně partyzánem, který bojuje sám. To jsou skuteční hrdinové naší doby.

Úspěšný školák má otevřenou cestu k dalšímu vzdělávání, každý úspěch je jako droga a lidi baví, stejně tak i Romy, jak dokazují příklady Romů, kteří se z uzavřeného kruhu dostali. A vždycky jsou na té cestě mimo vyloučení kromě nadprůměrného nadání a odhodlání i štěstí, ale hlavně téměř vždy významná pomoc majority, zpravidla právě ve škole (citlivá učitelka, věnující se víc než musí apod.). Resort školství je sice zásadní, ale v této svojí vskutku reformní snaze by nemohl zůstat osamocen. Musel by být významně podpořen a následován dalšími resorty, zejména práce a sociálních věcí. Rodiče neposílající své děti do školy by už nebylo možno ponechat bez povšimnutí a zvýšené studijní úsilí kvalifikovaných Romů by muselo být korunováno získáním práce. Na koordinované aktivity politiků by musely ve stejných intencích navazovat obecní samosprávy, aby stát i obce táhly v této věci za jeden provaz. Možná vás napadne, to je afirmativní (vyrovnávací) akce. Ano, ani ji nemusíme křečovitě vymýšlet, stačí využít příklady ze zahraničí, které se osvědčily a fungují. Až se tedy rozhodneme skutečně začít... Rozměry problému jsou hrůzostrašné, obří a každým dnem narůstají. Ale pohodlnější je nevidět, neslyšet, nemluvit...

Jana Horváthová
Autorka je ředitelkou
Muzea romské kultury.

Vznikl Rámcový program ČSSD pro záležitosti Romů

Rámcový program ČSSD pro záležitosti Romů a sociálně vyloučených lokalit. Tak se jmenuje 8. dubna, při příležitosti Dne Romů v Lidovém domě představený dokument. Z něj hodlá vycházet sociální demokracie při řešení romské tematiky. Vypracovala ho Odborná komise ČSSD pro romské záležitosti pod vedením Kateřiny Kalistové (katerina.kalistova@seznam.cz) za pomoci Heleny Balabánové, Saši Uhlavé a Kateřiny Valachové.

Obsáhlý text se věnuje tématům jako dvanáct let vládní politiky vůči Romům, integrace jako asimilace nebo emancipace, nacistická genocida, romská morálka, kdo je Rom, romská sdružení, sociální vyloučení Romů, komunitní práce, vzdělávání atd. V Romano hangos přetiskujeme část kapitoly týkající se Romů za druhé světové války a záležitosti Lety.

Nacistická genocida a naše morální dluhy

Nacistická genocida Romů, zvaná též romským holocaustem, je málo známá kapitola našich dějin. Překvapením bývá seznámení se s faktem, že až do převzetí Romů u vlaků do Polska byla celá organizace zadržování, soustřeďování, věznění a přepravy Romů do vyhlazovacích táborů v rukou protektorátních orgánů – četnictva a policie, hlavně uniformované, kterou ovšem kontrolovaly a často i řídily říšské orgány. Za to nebyl po válce nikdo potrestán. Nepotrestání zločinu z období nacistické okupace chápeme jako svůj morální dluh (dluh české vlády) vůči české společnosti, evropským Romům i Evropě.

V roce 1939 bylo v protektorátu považováno za Romy (evidováno po jménech) 6500 osob, další uprchli na Slovensko nebo se skrývali. Většina evidovaných byla odvezena do koncentračních táborů,

z nichž se v roce 1945 vrátilo 583 mužů a žen. Na Slovensku žilo před válkou na 80 tisíc Romů, z nichž asi desetina zahynula při nucených pracích a následkem jiného týrání – do koncentráků ale ze Slovenského státu nešli. Mnozí bojovali ve Slovenském národním povstání. V komplexu osvětimských koncentračních táborů zemřelo téměř 20 000 Romů z celé Evropy, celkový počet romských obětí druhé světové války se odhaduje na 500 000. Evropská veřejnost o tom málo ví. Mlčení o nacistické genocidě Romů a podíl protektorátních orgánů na ní chápeme jako druhý dluh ČR (její vlády) vůči české společnosti, evropským Romům i Evropě.

Většina Romů, zavlčených do koncentráků do Německa a hlavně dnešního Polska, neprošla koncentračními tábory v Letech (okres Písek) a v Hodonínku, jak zní lidové pojmenování pro městskou část Kunštátu na Moravě, tedy v Hodoníně u Kunštátu na Moravě. Transporty se vypravovaly např. z nádraží ve Starém Městě u Uherského Hradiště, z Pardubic, Prahy-Ruzyně atd.

Cikánské tábory v Letech a Hodonínku

Lety a Hodonínec nebyly od 2. srpna 1943 tábory internační, nýbrž koncentrační. Profesor Ctibor Nečas z Brna, jediný odborník (historik), který se romské genocidě před rokem 1990 systematicky věnoval, a pokud jde o oba tábory, zdokumentoval jejich činnost, je nazýval – již před rokem 1990 – tábory nucené koncentrace Romů.

Byly to protektorátní tábory. V letech 1940–1941 byl v Letech protektorátní kárný pracovní tábor, od ledna do července 1942 sběrný tábor (pro osoby „práce se štítí“, mezi nimi ale bylo maximálně 20 procent Romů). Kárné tábory navazovaly na perzekuci Romů za

druhé republiky, jejíž zdroj je možno spatřovat i v prvorepublikové diskriminaci, upravené zákonem č. 117/1927 Sb., o potulných cikánech, jakož i soupisy Romů a jiné akce proti nim. Od 2. srpna 1942 do června resp. září 1943 byly ony tábory oficiálně zvané Cikánský tábor/Zigeunerlager.

Odmítání názvu „koncentrační“ je trapné. Jako kdyby terezínské ghetto nebylo koncentračním táborem, protože se takto oficiálně nenazývalo a protože nemělo přímé vyhlazovací poslání. Simon Wiesenthal k tomuto problému napsal: Diskuse, jak máme letský tábor označovat, zda jako koncentrační tábor nebo tábor nucené práce, je absurdní proto, že v něm byli lidé z rasistických důvodů nuceni k těžké práci se záměrem je touto prací zničit. Obdobné tábory v Rakousku a ve Francii se tam nazývají koncentrační.

Od 2. srpna 1942 byly oba tábory, tedy Lety a Hodonínec, cikánské a výhradně pro Romy. Rasové (rasistické) hledisko věznění je zvlášť zavrženíhodné, romská genocida je často nazývána i holocaustem. Není pravda, že tábor byl jen pro „nepřizpůsobivé“, pro tuláky apod. Protektorátní četníci a taktéž uniformovaní policie, kteří vykonávali nad vězni dozor, je okrádali a mučili je mj. hladem. Oni sestavovali – na příkaz nacistických orgánů z Prahy – jmenné seznamy vězňů pro transporty do koncentračních táborů v Polsku, hlavně do Osvětimi. Protektorátní četníci a policisté zřejmě nevěděli, co tam Romy čeká, avšak určité zprávy o osudu zavlčených osob v roce 1943 už kolovaly.

Nelze ovšem mluvit o českém četnictvu nebo o české policii. Nebyly to tábory vyhlazovací, vězni zde ale umírali (362 jich zemřelo v Letech, z toho 241 dětí, včetně 28, které se tam narodily, a 207 v Hodonínku). Tábořem v Letech prošlo

1308 vězňů, hodonínským táborem 1396 vězňů.

Zhruba polovina vězňů byla transportována do Osvětimi a jiných táborů, kde téměř všichni zahynuli, čtvrtina zemřela v Letech a v Hodonínku a čtvrtina uprchla nebo byla propuštěna na svobodu při rušení táborů nebo proto, že se „prokázalo“, že vězni nejsou Romové!

Tábor v Letech se z 90 procent půdorysně překrývá s dnešní velkovýkrmnou vepřů. Není pravda, že stál „jinde“ než velkovýkrmná.

Od roku podzimu 1998 existuje plán na pietní úpravu obou míst, nikoliv už, jako na jaře 1998 (Tošovského vláda, ministr Vladimír Mlynář) na vybudování památníku či pomníku. Nejde o poctu dnešním Romům, kteří – až na malé výjimky – nejsou potomky letských a hodonínských vězňů. Na pietní úpravu míst nejsou určeny zatím žádné finanční prostředky, takže výzvy, aby jich bylo použito na vzdělávání romských dětí, jsou nemístné.

Proti zkreslování české historie

Všechny tyto nepravdy a dezinterpretace ohledně táborů v Letech a Hodonínku, jejichž důsledkem je další zapomnění a vyvinění Čechů (příslušníku českého etnického národa) z nacistických zločinů, je možno označit za letskou lež, podobnou lži osvětimské.

Proti falšování historie chce ČSSD vystupovat osvětou a přesvědčováním.

V atmosféře téměř úplného mlčení o nacistické genocidě Romů a podílu protektorátních orgánů a jejich příslušníků na ní se v Letech v 70. a 80. letech postavila a rozšířila velkovýkrmná vepřů, která především svým zápachem brání jakémoliv pietní vzpomínce. V Hodonínku vzniklo na místě koncentračního tábora rekreační středisko s koupalištěm, před rokem 1990 státní, nyní

v privátních rukou. Velkovýkrmnou i rekreační středisko chápeme jako svůj třetí dluh ČR (její vlády) vůči české společnosti, evropským Romům i Evropě.

Po roce 1990 se velkovýkrmná privatizovala, vlastní ji dnes akciová společnost. Původně akcie patřily jednotným zemědělským družstvům, která jimi uspokojovala restituční nároky. Vlastnické změny se uskutečnily bez ohledu na zájem místo pietně upravit. Netečnost státu k Letům při privatizaci začátkem 90. let považujeme za čtvrtý dluh České republiky (její vlády) vůči české společnosti, evropským Romům i Evropě.

Důstojné, a přitom schůdné řešení vidíme v tom, že velkovýkrmná vepřů bude jednak ze státního rozpočtu, jednak z peněz z české a evropské finanční sbírky, vybudována o několik kilometrů dál, aby tak nebyla poškozena firma, která ji provozuje, a aby nebyla narušena zaměstnanost a hospodářské zájmy oblasti. Vykoupení a zrušení velkovýkrmná bez náhrady nedopustíme také proto, aby se tato akce neobrátila proti dnešním Romům v ČR. Neuvažujeme ani o vybudování památníku v těsné blízkosti stávajícího provozu a „odclonění“ obou objektů zdi, valem nebo živým plotem. Cílem je pietní úprava místa typu „sanctuary“ a jeho propojení s pomníkem, který již od roku 1995 stojí v blízkém lese u hrobů zahynulých Romů. Budeme usilovat i o pietní úpravu místa koncentračního tábora v Hodonínku, kde už také stojí důstojný památník. Podporujeme myšlenku současného ministra pro lidská práva a menšiny Michaela Kocába na vybudování mezinárodního vzdělávacího centra v Hodonínku, přibližujícího nacistickou genocidu Romů a podíl protektorátních represivních orgánů na ní.

(red)
Celý program na
www.cssd.cz/a22884.html

S. Daniel: Změnu prosadí ČSSD a Romové jen společně

Stanislav Daniel působí mj. jako poradce poslaneckého klubu ČSSD, angažoval se při vzniku Memoranda o spolupráci, kterým sociální demokracie uzavírá partnerství s platformou několika romských organizací. Romano hangos zajímavě podrobnosti ohledně této dohody.

Počítáte s přibíráním dalších skupin? Co musí romská organizace splňovat, aby se též mohla stát součástí platformy, a jaká práva a povinnosti z toho plynou?

Jistě že počítáme. Teď připravujeme podmínky, na jejichž základě budou další organizace přijímá-

ny. Nejprve se však romské organizace musí s memorandem seznámit. První takové obsáhlejší seznámení s memorandem jsme provedli na Celorepublikovém panelu romských organizací, krajských koordinátorů a členů Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity 17. dubna v Praze.

V úvodu memoranda se uvádí, že mnoho řešení selhalo. Přece jen – kterým přístupům minulých vlád byste se rádi vyhnuli, a existují věci, na které je možné navázat?

Předešlé vlády také řešily romskou otázku, bylo přijato několik koncepcí, ke kterým vlády přijaly usnesení, v horším případě však koncepce vzaly jen na vědomí. Usnesení mnohdy nebyla splněna a nebylo zdůvodněno proč. To nestačí.

Píšete o tom, že romská otázka musí najít výraz i v celoevropských strukturách. Máte tím na mysli lepší spolupráci s dosavadními organizacemi jako např. Rada Evropy, či vytváření orgánů nových? Jaký vztah máte k Evropskému fóru Romů a Travelerů

(ERTF), k Mezinárodní romské unie (IRU), k Romskému národnímu kongresu (RNC) atd.?

Romský problém není jen problémem českým, ale celoevropským. I ty organizace, které uvádíte, obdrží memorandum. Pokud budou mít zájem o spolupráci, rádi ji přivítáme. Jsme připraveni skutečně k celoevropské spolupráci, avšak hlavně za účasti socialistických stran jednotlivých zemí EU. Teď připravujeme setkání s některými romskými organizacemi z EU.

Hovoříte o určité zbytečné dvoj koležnosti, kdy vedle sebe existuje Rada vlády pro záležitosti romské komunity a Agentura pro sociální začleňování. Kdy podle vás Agentura udělala v dosavadní činnosti největší chyby?

Dvoj koležnost se neosvědčila. Manažerských selhání vedoucích pracovníků je několik. Jako zásadní selhání bych uvedl nedůvěryhodnost agentury v očích veřejnosti. Ministři, v jejichž působnosti v posledních letech byla Rada vlády pro záležitosti romské komunity, nevytvořili pro ně dostatečné podmínky tak, aby mohli naplno-

vat statut tohoto poradního a koordináčního orgánu vlády. Nespokojenost s činností rady vyjádřili několikrát její členové, kdy opakovaně podávali návrh na odvolání předsedkyně rady, tedy paní ministryně Stehlíkové.

Zmiňujete se o vytvoření ministerstva pro lidská práva a menšiny jako samostatného úřadu. O jakých lidech si signatáři memoranda myslí, že by mohli stát v jeho čele? A jestli tomu rozumím správně, mělo by tedy jít o ministerstvo s vlastním rozpočtem, tedy s většími kompetencemi, než měl dosud „ministr bez porfěje“ Michael Kocáb?

Ano, je třeba vytvořit ministerstvo s vlastním rozpočtem. Ale hovořit teď o personálním obsazení, to snad uznáte, že je předčasné.

Pamatuji si, že snaha zapojit Romy do různých stran, ať už do ČSSD nebo Strany zelených, z dlouhodobého hlediska uspěla maximálně u jednotlivců, romské základní organizace se časem rozpadly, někteří romští předáci také například politické strany střída-

li. Jak podle vás dosáhnout toho, aby v případě memoranda šlo o spolupráci trvalejší?

V mnoha základních organizacích ČSSD jsou také Romové, a to na základě vlastního přesvědčení, které vychází z programu a zcela jistě také ze zkušeností s radními a zastupiteli ČSSD. Memorandum vzniklo na základě dlouhodobé spolupráce ČSSD a Demokratické aliance Romů se sídlem ve Valašském Meziříčí. Jsme přesvědčeni, že spolupráce bude trvalá. Je ale ne-reálné, aby romský problém řešila jedna politická strana nebo jen sami Romové. Řešení musí být společné. Z toho také memorandum vychází.

Každý občan této společnosti má právo za stanovených podmínek vstoupit do jakékoliv politické strany. Romové, pokud budou vstupovat do některé politické strany, by měli znát programové prohlášení dané strany, a také si uvědomit co pro ně která politická strana udělala a co je pro ně v budoucnu ochotna udělat. Podporu straně však může vyjádřit v nadcházejících volbách každý, aniž by byl členem strany.

Ptal se Pavel Pečinka

Konec května patří Khamoru

Foto: archiv Khamoro

PRAHA – Bujaré oslavy toho nejlepšího z romské hudby a umění se blíží. Poslední týden v květnu se uskuteční v Praze již jedenáctý Světový romský festival Khamoro. Od 25. do 30. května čeká návštěvníky bohatý a rozmanitý program. Sdělila to koordinátorka projektu Lída Misauerová.

„Hned v pondělí je na programu koncert temperamentních Dela-Dap, samozřejmě i s tancem. Úterý a středa budou ve znamení koncertů gypsy jazzu – světznámého Rosenberg Tria a mladých Basily Boys. Ve čtvrtek se uskuteční jedna z nejoblíbenějších částí festivalu – přívod účinkujících centrem Prahy. Večer si pak návštěvníci mohou vychutnat koncert tří kapel hrajících tradiční romské písně: italské kapely Acquaragia Drom, rumunského souboru Nadara a divokého dechového souboru Šutka z Makedonie.“

Velkou přehlídku dalších koncertů tradiční romské hudby můžeme čekat v pátek. „Stačí vyjmeno-

vat kvartet Marka Baloga z ČR, maďarské Romengo, ruský soubor Leonsia Erdenko a dánského mistra akordeonu Lelo Nika,“ informovala Misauerová.

Hudební program zakončí v sobotu závěrečný galakonzert všech sedmi tradičních kapel. Dokonce se očekává i host, ale to bude pod-

le koordinátorky Lídy Misauerové překvapení.

Khamoro však nebude jen hudba a tanec. Ve čtvrtek začne dvou denní seminář Romská kultura jako součást kultury evropské za účasti romských i neromských expertů. Milovníky umění jistě přiláká výstava uměleckých děl německého autora Otto Pankoka – Sinti a fotografické výstavy Šahin Šišice – E Romenge / Romové a Jiřího Doležela – Romové ze Vsetína. Připravuje se také promítání dokumentárních filmů nizozemského režiséra Boba Entropa.

Pro „aktivnější“ jedince se připravují na 29. a 30. května workshopy romského tance, které povede lektor Petia Iourtchenko. Mezinárodní workshopy Jdeme dlouhou cestou jsou určeny pro mládež z ČR, Slovenska, Nizozemí a Německa. A komu by tyto informace nestačily, najde více na www.khamoro.cz. (av)

Foto: archiv Khamoro

Romové očima Linh Nguyena ze strany Liberálové.cz

V Romano hangos 2/3–09 jsme se obrátili na představitele těch stran, které vznikly v poslední době a budou v červnu usilovat o vstup do Evropského parlamentu. Zajímalo nás jejich pohled na romskou tematiku. Odpověděla pouze Evropská demokratická strana Jany Hybáškové a Strana svobodných občanů, sdružující příznivce Václava Klause. Nyní otiskujeme ještě odpověď strany Liberálové.cz, která přišla se zpožděním. (pp)

Liberální znamená být tolerantní. Romové se v současné době nacházejí ve velmi podivné situaci. Pohlíží se na ně jako na cizince, kte-

ří by sem neměli patřit. Ale kdo je tak měří? Dvacet let po revoluci zůstává situace stále tristní a problémy stejné. Je důležité si vyslechnout kritiku jak směrem k vlastní komunitě, tak i k většině – jen na tom lze budovat základy společnosti. Soužití jakékoliv minority ve většinové společnosti není jednoduché, nyní je ale na čase zeptat se: Kam dál?

Liberálové chtějí důkladnou inventuru všech činností agentur a programů orientovaných na Romy. Zjistit, co má smysl, a kde je slepá ulice. Využívají se všechny programy, jak mají? Potřebujeme více aktivních Romů, chceme, aby se zvýšilo vzdělání romské ko-

munity. Zvláštní školy to moc nevyřeší. Rádi bychom tu viděli více romských asistentů a poradců, nejen na školách.

Hlavně chceme dlouhodobou vizi od Romů samotných. Půjde to pomalu, ale jednoho dne vymizí dělení na my a oni. Pokud samozřejmě budou Romové sami efektivně a tvrdě pracovat! Věřím, že na vysokých školách se budu bavit s romskými spolužáky a budu se s nimi hádat o tom, který romský politik je lepší.

Linh Nguyen

Autor je spolupracovníkem strany Liberálové.cz, studuje politologii na Karlově univerzitě.

Memorandum ČSSD počítá s ministerstvem pro menšiny

PRAHA – Memorandum o spolupráci uzavřela začátkem dubna ČSSD a Platforma romských organizací. Platforma je otevřená i dalším romským skupinám.

Při vzniku dokumentu se angažoval Stanislav Daniel, poradce poslaneckého klubu ČSSD. Platformu prozatím vytvořily Demokratická aliance Romů Petra Tulíi z Valašského Meziříčí, Sdružení Romů severní Moravy Milana Ference z Karviné, sdružení Dženo Ivana Veselého a skupina Nevo Dživipen Rudolfa Tancoše z Českých Budějovic (nejde o podnikatele Miroslava Tancoše z Nového Boru).

V textu se uvádí, že „účelem memoranda je hledání nových společných cest, jak romský problém v ČR, jakož i soužití majoritní společnosti s Romy a Romů s majoritní společ-

ností vyřešit“ a vyjadřuje se „přesvědčení, že daný problém není možno vyřešit bez rozsáhlé a otevřené spolupráce majoritní společnosti s Romy, s místními romskými komunitami a romskými představiteli“.

ČSSD i romská platforma usilují o začlenění ČR do evropských struktur. „Obě strany prohlašují, že hodlají napnout veškeré svoje síly k eliminaci extremistických skupin jak z politické neparlamentní scény, tak z neformálních skupin, do kterých se osoby smýšlející způsobem blízkým neonacistickému uchopování reality sdružují,“ sděluje prohlášení. Obě strany se také zavazují, že budou spolupracovat na vytvoření takového konceptu výuky, který by Romové cítili jako přínosný, za hlavní považují aktivní politiku zaměstnanosti, žádají zřízení televizního kanálu

pro Romy a rozšíření romského rozhlasového vysílání. ČSSD chce romskou platformu podporovat v tom, aby se Romové aktivně zapojovali do řešení svých záležitostí, účastnili se veřejného života na místní, krajské i celostátní úrovni. Soc. dem. hodlá působit na svoje místní organizace tak, aby došlo k zapojení aktivních členů romských komunit do struktur ČSSD a přivést je k zájmu o věci veřejné. Ráda by k tomu využívala rodových vazeb Romů i nově vytvořených romských struktur

„Obě strany proto budou usilovat o vytvoření ministerstva pro lidská práva a menšiny jako samostatného úřadu“ a hodlají rozvíjet romskou kulturu a jazyk, píše se taktéž v dokumentu. (pp)

Celý text viz www.dzeno.cz/docs/memorandum.pdf

Romové na vysokých školách

Je to zvláštní. Romů na chodbách vysokých škol člověk moc neuvidí. Tedy aspoň na Univerzitě Palackého v Olomouci je jednodušší potkat Araba. Proč tak výrazný nepoměr mezi koncentrací Romů v ulicích a na fakultách? Samozřejmě to není nižší inteligencí. Tímto způsobem to zdůvodňují jedinci s krátce střiženými vlasy a svastikami, jejichž (ještě chudší) zastoupení na vysokých školách bych sníženým intelektem klidně odůvodnil.

Přesto si nemyslím, že by Romové byli diskriminováni u přijímaček či v průběhu studia. Vysokoškolští profesori jsou natolik inteligentní, aby úspěšnost studenta posuzovali podle jiných kritérií, než je barva pokožky. Samozřejmě existují výjimky, ale věřím jen řídce.

Důvod podle mě leží jinde. Na rozdíl od základní školy je studium na vysoké výlučně dobrovolnou záležitostí. Teď nemírím tam, že „běžní Češi“ makají a chtějí se vzdělávat

a Romové jen sedí doma a na všechno kašlou. Ale například v naší rodině se s mým studiem počítalo jaksi automaticky, a to se mě dost dlouho nikdo na nic neptal. Předpokládám, že to v mnoha dalších rodinách probíhá podobně. Mimo jiné jsou rodiče rádi, že budou mít více klidu, když jejich ratolest odjede na kolej, a dítě samotné zase skáče radostí, že už není pod kontrolou starostlivé maminky.

A to je podle mě podstatnější důvod absence Romů na univerzitách než rasismus. Romské rodiny prostě chtějí zůstat pospolu. Na rozdíl od individualistů ze Západu, kteří své štěstí prožívají výhradně o samotě v klimatizovaných kancelářích, Romové se mohou radovat pospolu s kytarou u ohně, což je přece mnohem hezčí a důležitější, než vysokoškolský titul.

Ivo Buček

Autor studuje speciální pedagogiku na UP Olomouc.

V Muzeu romské kultury přivítají pedagožku Helenu Balabánovou

BRNO – Muzeum romské kultury (Bratislavská 67) připravilo na 19. května další přednášku z cyklu Kdo jsou Romové? Tentokrát půjde o ožehavé téma Vzdělávání romských dětí – aktuální situace a možnosti řešení.

Přednášet bude osoba z nejpovolanějších, magistra Helena Balabánová, naše největší odbornice na vzdělávání romských dětí. Tato speciální pedagožka, a tedy učitelka zvláštní školy, se svého času rozhodla vyučovat romské děti nikoliv ve zvláštní škole, ale ve škole základní, kam podle ní ve své většině tyto děti právem patří.

V problematické čtvrti Ostravy založila církevní základní školu Přemysla Pitra. Za doby jejího ředitelování celá škola i její žáci výborně prosperovali. Balabánová u nás poprvé využila pomoci pedagogického asistenta ve výuce, úspěšně využívala nutých ročníků, možnosti sníženého počtu žáků ve třídě, věnovala energii navázání laskavého a přátelského vztahu s rodiči žáků a žákům samotným doprávala dobrého pocitu z přítomnosti ve škole. Úspěchy na sebe nenechaly dlouho čekat. Přednáška začíná v 17.30 hod., vstup volný, více viz www.rommuz.cz. (jh)

Štefan Tišer: V Plzni budeme pořádat ke Dni Romů bály každý rok

PLZEŇ – První dubnovou sobotu v Plzni-Bolevci zpestřil První reprezentační ples Romů. Uspořádalo ho Sdružení Romů a národnostních menšin (SRNM) Plzeňského kraje při příležitosti Mezinárodního dne Romů.

K tanci a poslechu hrála romská kapela Gipsy strings Teplice pod vedením Ondry Gizmana. Oživení přinesla hiphopová taneční skupina Fresh Dance a dvě árie zazpíval také Miro Bartoš, který celým večerem provázel. Mezi návštěvníky nechyběla hejtmanka Plzeňského kraje Milada Emmerová, členka Rady města Plzně Petra Kacovská, Josef Machalíček z Občanské poradny, radní Plzeňského kraje Václav Koubík a další.

„Ples se organizačně vydařil, a i když jsme očekávali vyšší účast, panovala po celý večer skvělá atmosféra v nefalšovaném romském duchu. Nejčastěji hranými skladbami byly čardáše, při kterých mohl člověk vidět vynikající výkony samotných návštěvníků. A zahanbit se nenechala ani mládež, která všechny romské tance bravurně ovládala,“ dověděl jsme se od zástupců pořadatele Michaely Prolové a Romany Ficové.

Ředitel plzeňského SRNM Štefan Tišer k tomu dodal, že romský bál hodlají pořádat každý rok: „Věříme, že se tím zvýší zájem romských občanů o společenské akce a kulturu samotnou.“ (av)

Foto: SRNM PK

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,

fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na květen 2009

3. 5. neděle

Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Brněnská muzejní noc • 16. 5. sobota 18⁰⁰–24⁰⁰

Vystoupí pražská hudební skupina BENGAS a brněnská cimbálová kapela Ivana Gašpara Hriska, vystoupení romského folklorního pěveckého a tanečního souboru Cikne čhave z Nového Jičína, na dvoře živý oheň a ochutnávka tradičních romských jídel, možná přijde i věštkyně a kartářka, předvádění tradiční výroby z proutí a prodej výrobků, romští autoři čtou ukázky z vlastní literární tvorby v knihovně muzea.

Vstup do všech prostor muzea ZDARMA.

Z cyklu přenášek

Kdo jsou Romové? • 19. 5. úterý v 17³⁰

Vzdělávání romských dětí – aktuální situace, možnosti řešení.

V přednáškovém sále, vstup volný. Přednáší Mgr. Helena Balabánová, expertka na vzdělávání romských dětí, dříve ředitelka ZŠ P. Pitra v Ostravě.

Výstavy:

Žít! • výstava potrvá do 13. 9. 2009.

Výstava obrazů rakouské romské malířky Ceiji Stojky. Ceija Stojka začala malovat v roce 1989, když jí bylo padesát šest let. Brněnská výstava soustřeďuje především díla reflektující hrůzy prožité války. Obrazy promlouvají přímočarým obsahem a nesmírnou naléhavostí. Nelze však pominout, že jsou projevem velkého výtvarného talentu, který autorku vyjímá ze škatulky insitního umění či tvorby etnické minority.

Romipen • výstava potrvá do 31. 5. 2009.

Výběr z 264 fotografií, které na téma život Romů, jejich tradice a zvyky, zaslali autoři z 15 zemí světa do stejnojmenné soutěže Českého rozhlasu v roce 2008. Úkolem soutěžících bylo vyfotografovat jakoukoliv scénu za života Romů. Nejlepší fotografie soutěže budou vystaveny v přednáškovém sále MRK.

Stálá expozice:

Příběh Romů (Etapa 1939–2005) – Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • so zavřeno • ne 10–17, poslední vstup 16¹⁵

Učitelé a Romové v Brně dolad'ují

festival Naše kolo – Amari kereka

Zástupci několika základních škol a romských organizací připravují na **27. května** hudební festival. Představení s názvem Naše kolo – Amari kereka začne toho dne ve **14⁰⁰** v **Kulturním domě Omega (na Musilce)**.

Na pestrém programu se bude podílet hudební a taneční skupina Merci, středisko Drom, IQ Roma servis, Muzeum romské kultury a základní školy s převážně romským žactvem na Křenové a Merhautově ulici a náměstí 28. října.

Jednotlivé zúčastněné školy a nevládní organizace budou vystavovat práce svých žáků, školní časopisy, fotografie atd., pravděpodobně na výstavních panelech.

www.romea.cz

Romský informační portál

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSČ, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIC:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2009 činí 240 Kč.

Střední odborná škola managementu a práva,
odlučené pracoviště Vranovská 17, 614 00 Brno

Nabízíme nové studijní obory s maturitou:

~ podnikání v obchodu a službách ~

~ výchovná a humanitární činnost ~

~ cestovní ruch ~

*Zájemci se mohou hlásit přímo na adrese školy,
nebo na tel.: 739 272 134, Martina Kotišová*

kontakt: David Ščuka, tel.: 607 824 664

Dům kultury Mladá Boleslav

"JSME PŘECI SOUSEDI" festival romské kultury

Úterý 12. 5.
El Paso - filmová projekce pro školy
divadelní sál, od 8.00 a 10.00 hodin
vstupné 30,- Kč

Pondělí 25. 5.
Bijásek - Romské pohádky - Mire Bale Kale Hin
divadelní sál, od 8.45 a 10.15 hodin
vstupné 30,- Kč

Úterý 26. 5.
koncert kapely DO KONCE - romské a balkánské lidové
písně
divadelní sál, od 9.00 hodin
vstupné 50,- Kč

Pátek 29. 5.
Romská cimbálová muzika z Liberce
- hraje k tanci a poslechu
zrcadlový sál, od 19.00 hodin
vstupné 100,- Kč

Pořadatelé akce:

KVMB

Středočeský kraj

Mediální partneři:

HIZERA

Boleslavský deník

TV

Romano vzdělávání

Romano hangos

Poděkování: Jakhetani Luma
- společný svět, o.s. Mladá Boleslav

Informace a rezervace míst: Kultura města Mladá Boleslav - Dům kultury, Petra Kaplanová,
Tel.: 326 792 081 E-mail: kaplanova@kulturamb.eu, www.kulturamb.eu, recepce: 326 792 082

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury ČR

Diskuse – kniha návštěv

www.srnm.cz/cz/guestbook.htm

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

KNIHY NA PRODEJ

Ilona Ferková: ČORDE ČHAVE/UKRADENÉ DĚTI

Dvojazyčná romsko-česká brožovaná kniha. Vyprávění ženy milující romský jazyk. S předmluvou Mileny Hübschmannové, jež autorce pomohla začít psát. Cena 35,- Kč + poštovné

Ladislav Herák-Arpy: ZA MŘÍŽEMI

(pravdivá zpráva o intrikách a násilí za zdmi věznic)

Zpověď člověka uvězněného ve valdické věznici plná zdrcujících zážitků. Cena 25,- Kč + poštovné

JEKHETANUTŇA ČHIBAHA... / SPOLEČNÝM JAZYKEM...

Sborník ze semináře o romském jazyce, Luhačovice 2003

Cena 25,- Kč + poštovné

Vydalo SRNM, objednávky na tel.: 545 246 673, nebo na e-mailové adrese: rhangos@volny.cz